

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ORTADOĞU VE İSLAM ÜLKELERİ ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
ORTADOĞU EKONOMİ POLİTİĞİ ANABİLİM DALI

**2010-2015 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE-KATAR
TİCARİ İLİŞKİLERİ EKONOMİ-POLİTİK ANALİZİ**

Yüksek Lisans Tezi

YELİZ YILMAZBİLEN

İSTANBUL, 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ORTADOĞU VE İSLAM ÜLKELERİ ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
ORTADOĞU EKONOMİ POLİTİĞİ ANABİLİM DALI

**2010-2015 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE-KATAR
TİCARİ İLİŞKİLERİ EKONOMİ-POLİTİK ANALİZİ**

Yüksek Lisans Tezi

YELİZ YILMAZBİLEN
Danışman: PROF. DR. Tiğınçe OKTAR

İSTANBUL, 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ORTADOĞU VE İSLAM ÜLKELERİ ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz Ortadoğu Ekonomi Politikleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi 506210004 no'lu Yeliz YILMAZBİLEN'in hazırladığı "2010-2015 Yılları Arasında Türkiye-Katar Ticari İlişkileri Ekonomi-Politik Analizi" konulu yüksek lisans tezi ile ilgili tez savunması ve sözlü sınavı Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin 16. maddesi uyarınca 26.06.2019 tarihinde saat 12.30.'da yapılmış sorulan sorulara alınan cevaplar sonucunda adayın tezinin Kabulu ne OYBİRLİĞİ/ÇÖZÜMLÜYÜŞÜ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof.Dr. Tiğınçe OKTAR	Kabul	Tiğınçe
Prof. Dr. Ahmet TABAKOĞLU	Kabul	MD.
Prof. Dr. Mehtap ÖZDEĞER	Kabul	Mehtap

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 06/07/2019 tarih ve 2019/16-34 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları
Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. İsmail Safa ÜSTÜN

-Tez Onayı 3 iş günü içinde ıslak imzalı 3 (üç) kopya halinde Enstitüye teslim edilmelidir.

GENEL BİLGİLER

- Adı Soyadı** : Yeliz YILMAZBİLEN
- Anabilim Dalı** : Ortadoğu Ekonomi Politikği
- Tez Danışmanı** : Prof. Dr. Tiğınçe OKTAR
- Tez Türü ve Tarihi** : Yüksek Lisans-Haziran 2019
- Anahtar Kelimeler** : Türkiye, Katar, Basra Körfezi, Ortadoğu

ÖZET

2010-2015 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE-KATAR TİCARİ İLİŞKİLERİ EKONOMİ-POLİTİK ANALİZİ

Basra Körfezinde bulunan Katar, 1871 yılından Dünya Savaşına kadar Osmanlı Devleti'nin kazası olmuştur. Ekonomisi inci ticaretine bağılı olan Katar, doğalgazın keşfiyle dünyada enerji gücü haline gelmiştir. Doğalgazın sıvılaştırılarak ticaretinde dünyada birinci sırada olan Katar, kişi başına düşen milli gelire ise ikinci sıradadır. GSYH'nın yaklaşık yüzde ellisini oluşturan doğalgaz, Katar'ın ekonomisini belirlemektedir. 2001 yılı sonrası Türkiye'nin Ortadoğu ile artan ticari politik ilişkileri Katar ile de yaşanmıştır. Türkiye'nin artan doğalgaz ihtiyacı, Katar'ında dünya doğalgaz ihracında ilk sırada gelmesi iki ülke arasındaki ilişkinin değerlendirilmesini gerekli kılmıştır.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname	:	Yeliz YILMAZBİLEN
Field	:	Economics of the Middle East
Supervisor	:	Prof.Dr. Tiğınçe OKTAR
Degree Awarded and Date	:	Master-June 2019
Keywords	:	Turkey, Qatar, Persian Gulf, Middle East

ABSTRACT

POLİTİCAL-ECONOMY ANALİSİS OF THE TURKEY- QATAR COMMERCİAL RELATİONS BETWEEN 2010-2015

Qatar located in Persian Gulf had been the village of Ottaman Empire from 1871 to the World War. Qatar became the energy power of the World by discovering the natural gas which the economy is determined by the pearl trade. Qatar is at the first rank at he World for tranporting the natural gas via liquefaction, and at the second rank in terms of national income per individual. The natural gas which shares the 50% of the GDP is determining the Qatar's economy. The polite and commercial relationship between Turkey and Middle East after 2001, has also been realized with Qatar as well. As Qatar is at the first rank for exporting the natural gas and the increasing need of Turkey to natural gas, required a discussion of the relationships between two countries.

ÖNSÖZ

Katar'ın coğrafi, politik ve ekonomik yapısının değerlendirildiği ve Türkiye ile olan ticari ilişkilerinin analiz edildiği bu tezde bana sağlamış oldukları manevi destekleri ve çalışmanın süreci aşamasında prosedürel ve içeriksel süreçleri kolaylaştırmaları nedeniyle değerli hocam ve danışmanım Sayın Prof. Dr. Tiğınçe OKTAR'a , değerli hocam Sayın Prof. Dr. Ahmet TABAKOĞLU'na ve önerileriyle katkıda bulunan Sayın hocam Prof. Dr. Mehtap ÖZDEĞER'e teşekkürü borç bilirim.

Yeliz YILMAZBİLEN

İstanbul, 2019

İÇİNDEKİLER

GENEL BİLGİLER.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KATAR'IN GENEL YAPISI

1.1. COĞRAFİ YAPI.....	2
1.1.1. Coğrafi Konum	2
1.2. GENEL OLARAK KATAR TARİHİ.....	3
1.2.1. Al-Khalife Dönemi	3
1.2.2. Osmanlı Dönemi	4
1.2.3. Britanya Dönemi	5
1.2.4. Katar'ın Bağımsızlığı ve Demokrasi	6
1.3. SİYASİ, HUKUKİ, MEZHEPSEL VE İDARİ YAPI	8
1.3.1. Siyasi Yapı ve Hukuki Yapı	8
1.3.2. Mezhepsel Yapı ve Katar'a Etkisi	9
1.3.3. İdari Yapı	10
1.4. SOSYAL YAPI.....	11
1.4.1. Sosyal Yapı ve Nüfus	11

İKİNCİ BÖLÜM

KATARIN EKONOMİK YAPISI

2.1. GENEL OLARAK KATAR EKONOMİSİ.....	14
2.2. KATAR EKONOMİSİNİN SEKTÖREL ANALİZİ.....	16
2.2.1. Petrol ve Doğalgaz	16
2.2.2. Tarım.....	22
2.2.3. Hizmetler	23
2.2.3.1. İnşaat	23
2.2.3.2. Ulaşım ve Telekomünikasyon	24
2.2.3.4. Turizm.....	25

2.2.3.4. Finans ve Bankacılık.....	26
2.3.MAKROEKONOMİK ÇEVRE.....	28
2.3.1.Enflasyon	28
2.3.2. İşsizlik	29
2.3.3. GSYH, Kişi Başına Düşen Milli Gelir ve Büyüme	30
2.4.MİKRO EKONOMİK ÇEVRE	31
2.4.1. Katarda Vergi Sistemi ve Politikası.....	31
2.4.2. Katarda Sağlık Ekonomisi	32
2.4.3. Katarda Emek Piyasası ve İstihdam Yapısı	33
2.4.3.1. Katarda Girişimcilik	35
2.5. Dış Ticaret.....	36
2.5.1. İthalat	37
2.5.2. İhracat	38
2.5.3. İkili Anlaşmalar	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
2010-2015 YILI KATAR TÜRKİYE TİCARİ İLİŞKİLERİ	
3.1. TÜRKİYE’NİN DIŞ TİCARETİ.....	42
3.1.1. Türkiye – Basra Körfezi Ticari İlişkileri	42
3.1.2. Türkiye’nin Katar’a İhracatı	44
3.1.3. Türkiye’nin Katar’dan İthalatı	44
EKLER	46
SONUÇ	65
KAYNAKÇA.....	67

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1 : Katar Nüfus Miktarları ve Nüfus Artış Yüzdesi (2010-2015).....	12
Tablo 2 : Katar'ın LNG İhracatı Yaptığı Ülkeler (2011-2015)	20
Tablo 3 : Türkiye'nin Doğalgaz İthalatı (Milyon Metreküp) (2010-2015)	21
Tablo 4 : Katar Ziyaretçi Sayısı, Turizm Gelirleri ve Turizm Harcamaları (2010-2015).....	26
Tablo 5 : Katar ve Türkiye'de Enflasyon Oranı (2010-2015)	28
Tablo 6 : Katar'da İşsizlik Oranı (%)	29
Tablo 7 : GSYH (Milyar USD), Kişi Başına Düşen Gelir (Bin USD)(2010-2015) .	31
Tablo 8 : Katar'da Bazı Ürünlerde Uygulanan Gümrük Vergisi Oranları.....	32
Tablo 9 : Katar'da Sağlık Harcamalarının GSYH içindeki Yüzdesi ve Kişi Başına Düşen Sağlık Harcaması (Bin USD) (2010-2015).....	33
Tablo 10 : Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon USD) (2010-2015)	37
Tablo 11 : Katar'ın İthalat Yaptığı Başlıca Ülkeler (Bin USD) (2010-2015)	38
Tablo 12 : Katar'ın İhracat Yaptığı Başlıca Ülkeler (Bin USD) (2010-2015).....	39
Tablo 13 : Katar'ın İhracatında Başlıca Ürünler (Bin USD) (2010-2015)	40
Tablo 14 : Türkiye- Katar Dış Ticaret Dengesi (2007-2015)	45

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1 : Katar Devleti Haritası	2
Şekil 2 : Sani Ailesi	7
Şekil 3 : Katar İdari Haritası	11
Şekil 4 : Katar Doğalgaz Haritası.....	17
Şekil 5 : Katar'ın LNG İhracatı (2010-2015).....	19
Şekil 6 : Katar'da Genel Nüfus (2010-2015)	33
Şekil 7 : Katar'da Nüfus Artış Hızı (2009-2015).....	34
Şekil 8 : Katar'da İşgücüne Katılım Oranı (2010-2015).....	35
Şekil 9 : Katar'da Girişimci İşgücünün Sektörel Dağılımı	36
Şekil 10 : Körfez Ülkeleri ve Türkiye İthalat Verileri (2010-2015)	42
Şekil 11 : Körfez Ülkeleri ve Türkiye İhracat Verileri (2010-2015)	43

KISALTMALAR

- ABD : Amerika Birleşik Devletleri
- BAE : Birleşik Arap Emirlikleri
- bk : Bakınız
- BOA : Başkanlık Osmanlı Arşivi
- FGD : Fiyatlar Genel Düzeyi
- GSYH : Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
- GDP. : Gross Domestic Product
- GTL : Gas to Liquid
- GEM : Global Entrepreneurship Monitor
- GAFTA : Grain and Feed Trade Association
- GSMH : Gayri Safi Milli Hasıla
- KİK : Körfez İşbirliği Konseyi
- LNG : Liquified Naturel Gas
- MENA : Middle East North Africa
- OPEC : The Organization of the Petroleum Exporting Countries
- TAV : Tepe Aktan Vie Şirketi
- USD : United States Dollar
- yy. : Yüzyıl

GİRİŞ

Tarihsel süreç içinde Körfez Bölgesi Osmanlılar, İran ve Britanya'nın hakimiyeti altında olmuştur. I. Dünya Savaşına kadar Osmanlı hakimiyetinde kalan bölge savaştan sonra büyük devletler tarafından paylaşılmış olup, daha sonra bölgede birçok ulus devlet kurulmuştur. Soğuk Savaş sonrasında ise bölge, Rusya ve ABD arasındaki güç mücadelesinin yeri olmuştur¹. Görüldüğü gibi merkez-çevre ilişkileri Ortadoğu coğrafyasının yönetimini belirlemede etkili olmuştur. İlk zamanlarda tek bir merkez, bölgeyi idare etmiştir. Soğuk savaş sonrasında ise merkez ikiye bölünmüştür. Petrolün bulunmasıyla bölge daha fazla dış güçlerin etkisi altında kalmıştır.

Osmanlı Devleti'nden günümüze kadar Türkiye'nin bölge ülkeleriyle olan ticari ve diplomatik ilişkisi, 2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisinin göreve gelmesiyle artmıştır.

Türkiye'nin hem bölge hem de Katar ile artan ilişkileri merkezinde, Türkiye - Katar 2010 ve 2015 yılları arasında gerçekleşen ticari ilişkilerin getireceği fırsatlar ve oluşturabileceği riskler bu tezin konusu olmaktadır.

Türkiye ve Katar arasındaki ticari ilişkileri değerlendirecek bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Katar'ın Ortadoğu coğrafyasındaki yeri, bağımsızlığa giden tarihsel süreci, siyasi, sosyal ve hukuki ve demografik yapısı ele alınacaktır. İkinci bölümde, Katar'ın makro ve mikro çerçevede ekonomik yapısı ile sektörel analizi ele alınacaktır. Katar'ın ekonomisini belirleyen enerji sektörü üzerinde durulacaktır. Üçüncü bölümde, Katar ve Türkiye arasında 2010 ve 2015 yılları arasında bölgesel ve ticari ilişkiler ele alınacaktır.

Çalışmanın sonuç kısmında ise çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılarak Türkiye ve Katar arasındaki ticari ilişkinin değerlendirilmesi yapılacaktır. Ticari ilişkilerin daha iyi konuma getirilebileceği konusunda öneride bulunulacaktır.

---

¹ Bernard Lewis, **Ortadoğu**, Ankara: Arkadaş Yayınevi, 2005, ss.380-420

BİRİNCİ BÖLÜM

KATAR'IN GENEL YAPISI

1.1. COĞRAFI YAPI

1.1.1. Coğrafi Konum

Katar Yarımadası, coğrafi açıdan Ortadoğu'nun, bölgesel açıdan ise Basra Körfezi'nin bir parçasıdır². Katar'ın sınırları içinde kuzey sınırından güney sınırına olan uzaklık mesafesi yaklaşık 160 km iken batı sınırından doğu sınırına olan uzaklık mesafesi 50 km'dir. Yüz ölçümü 11.610 km² olan Katar'ın büyük bölümü çöllerden oluşmaktadır³.

Şekil 1: Katar Haritası

Kaynak: [https://www.google.com/search?client=safari&channel=mac_bm.tr&ei=9S7UXIPZIL2H1fAP3Ze2kAM&q=kat+ve+basra+körfezi+harita&oq=kat+ve+basra+körfezi+harita&gs_l=psyab.3..33i22i29i30i3.6068.16212..16677...0.0.201.3619.6j22j1.....0....1..gswiz.....0i71j0i67j0i131j0i22i30j0i22i10i30j33i21j33i160.UsvGyGr2-ZE,\(09.05.2019\)](https://www.google.com/search?client=safari&channel=mac_bm.tr&ei=9S7UXIPZIL2H1fAP3Ze2kAM&q=kat+ve+basra+körfezi+harita&oq=kat+ve+basra+körfezi+harita&gs_l=psyab.3..33i22i29i30i3.6068.16212..16677...0.0.201.3619.6j22j1.....0....1..gswiz.....0i71j0i67j0i131j0i22i30j0i22i10i30j33i21j33i160.UsvGyGr2-ZE,(09.05.2019))

² Roger Owen, *State, Power and Politics in the Making of the Modern Middle East*, London: Routledge Yayınları, 2000, s. 12.

³ Laura S.Etheredge, *Middle East Region in Transition Persian Gulf States: Kuwait Qatar, Bahrain, Oman, and the United Arab Emirates*, New York: Britannica Educational Yayınları, 2011, s. 365.

Katar'ın kara sınırı olan tek komşusu batısında yer alan Suudi Arabistan'dır. Kuzeyinde İran, yaklaşık 40 km kuzeybatısında Bahreyn ve doğusunda Birleşik Arap Emirlikleri bulunmaktadır⁴. Katar'ın sınır ve bölgesel komşuları ile bazı toprak anlaşmazlıkları yaşadığı görülmüştür. Bunlardan Suudi Arabistan ile olan sınır sorunu, iki ülke arasında varılan anlaşma ile 1999 yılında çözümlenmiş olup, Bahreyn ile yaşanan Havar Adaları (Katar'a yaklaşık 1 km uzaklıkta bulunan Adalardır) anlaşmazlığı ise Uluslararası Adalet Divanı'nın 2001 yılında Katar aleyhine karar almasıyla sonuçlandırılmıştır⁵. Bu anlaşma ve karardan sonra Katar'ın bugünkü siyasi sınırları netleşmiştir.

1.2. GENEL OLARAK KATAR TARİHİ

1.2.1. Al-Khalife Dönemi

Katar'ın tarihsel kökeni, 1766'da yerleşim yeri olarak kullanılan bugün Katar'ın Medinet Eş-Şemal idari bölümünde bulunan Zubara'ya dayanmaktadır. Zubara*, aslen Kuveytli olan ve günümüzde Bahreyn'de iktidar sahibi olan Bani Utub kabilesine mensup Al-Khalifa ve Al-Jalahima adında iki ailenin farklı yerleşim yerleri edinmek için yerleştikleri bölgenin adıdır. Bani Utub kabilesi bölgeye ilk geldiğinde Katar küçük ve fakir bir balıkçı köyü iken kabilenin Kuveyt ile olan yakın ilişkileri neticesinde kısa zamanda ticaret ve özellikle inci merkezi haline gelmiştir. Zubara'nın elde ettiği bu ticari başarı, İran ve Umman'ın dikkatlerini çekmiştir⁶. 1770'lerde İran, bazı Katarlı kabile liderlerinden Al-Khalifa ailesine karşı destek alarak işgale yönelmiştir. Bunun üzerine Al-Khalifa 1783'te Katar'ın kuzeyindeki Bahreyn adasına yerleşmek zorunda kalmış ve Katar'dan ayrılmasıyla Katar'ın politik tarihinde değişiklik meydana gelmiştir. Nitekim Al-Khalifa Katar'dan ayrılırken sahip oldukları tüm ticari ve politik ilişkilerini de beraberlerinde götürmüştür. Bunun sonucunda Katar, merkezi otoritesi ve bölgesel

---

⁴ **The World Factbook Central Intelligence Agency**, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/qa.html>, (Erişim Tarihi: 05.05.2019.)

⁵ Tayyar ARI, **Geçmişten Günümüze Orta Doğu Siyaset, Savaş ve Diplomasi**, Bursa: MKM Yayınları 2008, s. 509.

⁶ Jill Crystal, **Oil and Politics in The Gulf: Rulers and Merchants in Kuwait and Qatar**, Alabama: Cambridge Publications, Nisan 2011, s. 26.

* 899-1058 Yılları Arasında İsmailiyye şiasından olan Fatimilere bağlı Karmatilerin hakim olduğu; 1520 Yılında ise Portekiz işgalinin olduğu arkeolojik kaynaklarda geçmektedir.

ilişkileri zayıf bir bölge haline gelmiştir. Daha sonra Katarın doğusuna (Fuvayrit ve Doha) Orta Arabistan'dan göç eden Bani Tamim kabilesine bağlı tüccar Sani ailesi, burada bulunan Bahreynli kabileler üzerinde nüfuz kurarak zamanla bölgede güç kazanmıştır⁷.

1.2.2. Osmanlı Dönemi

Osmanlı Devleti, 16. yy.'da Basra Körfezi'nde dolaylı bir şekilde hakimiyetini kurmuştur.

Tabakoğlu, “Osmanlıların Basra Körfezi'ne yönelişlerini I. Selim (918-926/1512-1520) dönemine bağlamak mümkündür. Bu yönelişin en önemli sebebinin Hindistan baharat ticaretinin güvenliği olduğunu” ifade etmektedir.⁸ Osmanlılar I.Selim döneminden 19. yy. başlarına kadar bölgede etkin olma mücadelesi vermişlerdir. Tabakoğlu 19. Yüzyıl sonlarından itibaren Osmanlıların bölgede karşı karşı karşıya kaldıkları hadiseleri şöyle özetlemektedir:

19. yüzyılın sonlarına doğru Basra Körfezi'ni alakadar eden yeni bir olaydan bahsetmek gerekiyor. Bu da Almanya'nın Hindistan yolunu kontrol altına almak için İstanbul ve Anadolu'dan geçecek demiryolunun Basra'ya kadar uzatılması projesi idi. Aslında Basra Körfezi yüzyılın ikinci yarısında Vali Mithat Paşa'nın gayretleriyle bir canlılık göstermişti. Mithat Paşa hem Basra'yı imar etmiş hem de vapur şirketleri kurarak İngilizlerle rekabet etmeyi ve Basra'dan yeni açılan Süveyş Kanalı yoluyla, İstanbul'a vapur ulaştırmasını gerçekleştirmişti⁹.

Yukarıda ifade edildiği gibi Basra Valisi Mithat Paşa'nın bölge için çabaları olmuştur.1871 yılında Nafiz Paşa kumandasında Ahsa sahillerine asker gönderen Mithat Paşa Babı Ali'nin bayrağını Katar şeyhinin evine astırmıştır. Bu olay sonucu İngilizler Osmanlı'nın bölgedeki konumundan tedirgin olduğu için Katar emirinden Bahreyn namına vergi almak istemişlerdir. Böylece İngilizler, Katar'da mevcut durumlarını koruyacaklarını düşünmüşlerdir. Fakat bu durum karşısında Katar Emiri Muhammed bin Sani İngilizlere Osmanlıya tabi olduklarını, bir isteklerinin olması durumunda Osmanlı

---

⁷ Jill Crystal, s. 26.

⁸ Ahmet Tabakoğlu, **İktisat Tarihi**, İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2005, s. 259.

⁹ Ahmet Tabakoğlu, s. 262.

ile muhatap olmalarının gerekliliğini ifade etmiştir. 1872 yılının Şubat ayında Katar'ın mevcut şeyhi Muhammed bin Sani fahri kaymakam tayin edilmiştir¹⁰. (bk. EK 1).

1878 yılında Muhammed Bin Sani vefat etmiştir. Yerine oğlu Cassim Bin Sani geçmiştir. Osmanlıya sadakatini her defasında bildiren Cassim Bin Sani 1913 yılında kadar kaymakamlık görevini sürdürmüştür. 1892 yılında bölgedeki aşiretler ile İngilizleri tehdit olarak gören Basra Valisi Mehmet Hafız Paşa arasında önemli bir gelişme yaşanmıştır. Vali 200 kişilik taburla Cassim'le karşı karşıya gelmiştir.

Fromherz Osmanlıların Katar'daki o dönem durumunu şöyle ifade etmektedir:

Cassim'in Osmanlı'yı yenmesi daha büyük bir ayaklanmanın parçasıydı bu Babiali 'ye karşı bağımsızlık düşüncesi idi. 1902'de Osmanlılar ciddi olarak zayıfladı ve Cassim, Suudi Arabistan'ın Şeyhi b. Suud'un Vahabi düşüncesinden etkilendi. Bu düşünce daha çok siyasi bir eylemdi. Ve Katar'ın siyasi geleceğini belirledi.¹¹

1912 yılında İngiliz ve Osmanlı Devleti arasında Ortadoğu'da egemenlik mücadelesi sonucu Londra'da yapılan anlaşma gereği Osmanlı Devleti Katar üzerindeki bütün haklarından feragat etmiş ve buranın mevcut Şeyhi Casim Bin Sani tarafından yönetilmesi konusunda uzlaşmaya varmıştır¹².

1.2.3. Britanya Dönemi

Katar, 18. yy.'dan itibaren İngilizlerin yoğun ilgisini çekmiştir¹³. 1868 yılında Bahreyn'i nüfuz alanına alan İngilizler, Katar'a baskı yaparak, Katar'ın güçlü adamı Muhammed Bin Sani'yi Bahreyn'e vergi vermeye mecbur bırakmışlardır¹⁴.

---

¹⁰ Frederick Anscombe, **The Ottoman Gulf: The Creation of Kuwait, Saudi Arabia and Qatar**, New York: Columbia University Yayınları, 1997, ss. 35-42.

¹¹ Allen J. Fromherz, **Qatar A Modern History**, Washington: Georgetown Üniversitesi Yayınları, 2012, s. 179.

¹² Zekeriya Kurşun, Katar Maddesi, **Diyanet İslam Ansiklopedisi**, Cilt 2002: ss. 29-31.

¹³ Stefanos Yerasimos, **Milliyetler ve Sınırlar, Balkanlar, Kafkasya, ve Orta-Doğu**, İstanbul: İletişim Yayınları, 1994, s. 122.

¹⁴ Jill Crystal, ss. 26-36

Birinci Dünya Savaşı'nda Körfezde etkinlik gösteren İngilizler, 1916'da Katar Emiri ile himaye anlaşması gerçekleştirmiş ve Katar İngiltere hakimiyetine girmiş¹⁵, bu durum 1971'e kadar sürmüştür.

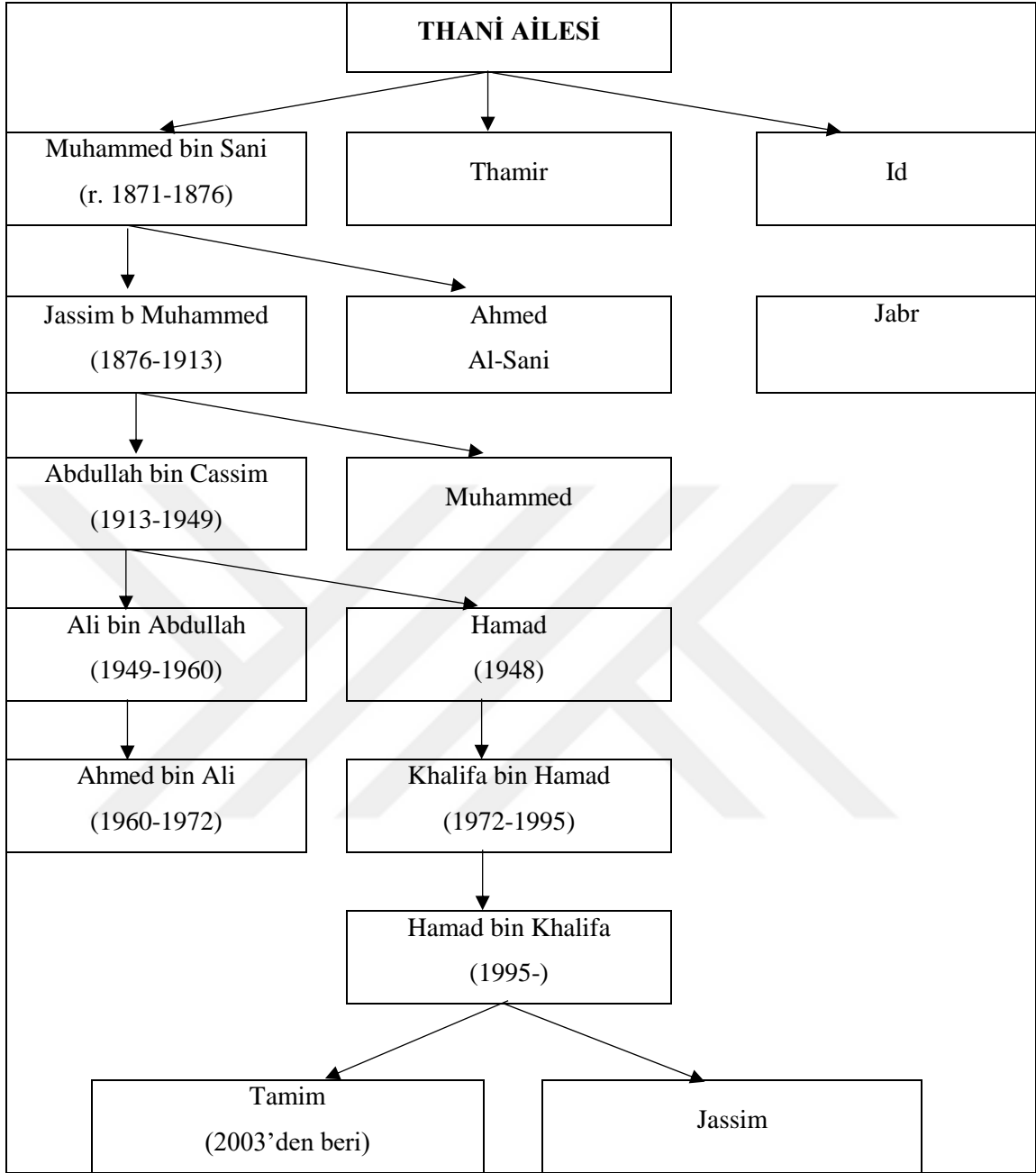
1.2.4. Katar'ın Bağımsızlığı ve Demokrasi

Katar, 3 Eylül 1971 yılında bağımsızlığını kazanmış, Arap birliğine ve Birleşmiş Milletlere üye olmuştur. Halife b. Hamad (1972-1995) 22 Şubat 1972'de bir darbe yaparak devlet başkanlığını ve başbakanlık görev ve yetkilerini elinde toplamıştır. Halife b. Hamad, bütün üyelerini kendi seçtiği bir danışma meclisi kurmuştur. 1995 yılında Şeyh Hamad b. Halife babasını iktidardan uzaklaştırıp yerine geçerek, demokratikleşme konusunda adımlar atmaya başlamıştır. Bu doğrultuda Katar'da ilk defa 1997 yılı sonunda belediyeler için ilk kez seçim gerçekleşmiş, ayrıca basın özgürlüğü alanında az da olsa ilerleme kaydedilmiştir¹⁶. 2003 yılında ise ağabeyinin yerine Şeyh Tamim b. Hamad veliaht olmuştur.

---

¹⁵ Tayyar ARI, s. 509.

¹⁶ Tayyar ARI, **2000'li yıllarda Basra Körfezinde Güç Dengesi**, 4. Basım, İstanbul: Alfa Yayınları, 1999, s. 53.

Şekil 2:Thani Ailesi

Kaynak: Allen J.Fromherz, **Qatar A Modern History**, Washington: Georgetown Üniversitesi Yayınları, 2012, s. 17.

1.3. SİYASİ, HUKUKİ, MEZHEPSEL VE İDARİ YAPI

1.3.1. Siyasi Yapı ve Hukuki Yapı

Katar Devleti'nin dini İslam, hükümet şekli monarşi ve resmi dili Arapça'dır.

Katar, Sani Ailesinin erkek torunları tarafından yönetilmektedir. Sadece Katar uyruklu kişiler bakanlık görevlerini alabilmektedir. 1972'de yürürlüğe giren geçici bir anayasa uyarınca, Emir, bir Bakanlar Kurulu (Meclis-i Wuzara) ve bir Danışma Konseyi (Meclis el-Şura) ile istişare kararı almaktadır.¹⁷ Katarda siyasi parti ise bulunmamaktadır. Katar'da polis ve silahlı kuvvetler mensupları hariç, 18 yaş ve üzerindeki kadın ve erkekler sadece belediye seçiminde oy kullanma hakkına sahiptirler. Kısmen de olsa bu durum Katar'daki politik katılımı artırmayı amaçlamaktadır.¹⁸

Katar Anayasası 8 Haziran 2004 yılında Emir Şeyh Tamim Bin Hamad Sani tarafından onaylanmıştır. 2005 yılında yürürlüğe giren Anayasa, Katar'a bağımsız bir Arap devleti olmayı sağlamayı amaçlamaktadır. Hükümet güçler ayrılığını temel almaktadır. Yürütme yetkisi Emir'de, yasama yetkisi Belediye Meclisi'nde ve yargı otoritesi bağımsız mahkemelerde toplanmaktadır.

Hamdi Genç MENA'da anayasaların temel özelliğini şöyle ifade etmektedir:

Ortadoğu Ülkelerinde bağımsızlık sonrasında yapılan anayasaların temel özelliği bir dizi kurumsal düzenlemeyi içermesi -müdahalecilik ve yeniden bölüşüm ilkeleri- ve uygulanan devlet politikalarının toplum nazarında meşruiyetinin olmasına önem verilmesi olmaktadır. Çünkü meşruiyet söylemi devlet-toplum ilişkilerinde yaşanacak sorunların minimum seviyede tutulmasını sağlamaktadır.¹⁹

Katar Anayasa'sı bireysel özgürlüğü, fırsat eşitliğini, eşit hakları ve özel mülkiyeti korumayı savunmaktadır. Ayrıca eğitim haklarının yanı sıra ifade, basın ve din özgürlüğünü de korumaktadır. Anayasa, Katar toplumunun adalet, hayırseverlik,

---

¹⁷ Laura S. Etheredge, s. 400.

¹⁸ Laura S. Etheredge, s. 401.

¹⁹ Hamdi Genç, Ferhat Sayım, **Ortadoğu ve Kuzey Afrika Ülkelerinin Ekonomik Yapısı**, Bursa: MKM Yayıncılık, 2011, s. 26.

özgürlük, eşitlik ve yüksek ahlak değerlerine dayandığını belirtmektedir. Dış politika, uluslararası barış ve güvenliğin güçlendirilmesi ilkesine dayanmaktadır.²⁰

Kalıcı yerleşimlerin ve merkezi otoritenin oluşmadığı Katar'ın siyaseti 18. yy. sonları ve 19. yy.'da Bahreyn, Umman, Britanya, Arabistan ve Osmanlı gibi bölgede etkin olan ülkeler tarafından şekillenmiştir. Katar hukuk sistemi İslam Hukuku, Osmanlı Hukuku, Avrupa Sivil ve kısmen genel hukukuna dayanmaktadır.²¹

1.3.2 Mezhepsel Yapı ve Katar'a Etkisi

Katar'da yaşayan halkın çoğunluğu Vahhabi olmakla birlikte, %25'i Şii'dir.²²

Ortadoğu coğrafyasında Azerbaycan nüfusunun %75'i, Irak'ın %60'ı, Bahreyn'in %70'i, Yemen'in %35'i, Lübnan'ın %30'u, Kuveyt'in %25'i ve Suriye'nin %10'u Şii'dir.²³

Yukarıda görüldüğü üzere Ortadoğu coğrafyasındaki ülkelerin nüfusunda farklı mezhepsel yapılar mevcuttur. Bu durum bölgede mezhepsel politika ile hareket eden İran ve Suudi Arabistan gibi ülkelerin diğer ülkelere etki etmesine sebep olmaktadır. Katar bölgedeki mezhepsel politikalardan etkilenmemeyi amaçlamaktadır. Bu sebeple mezhep politikası güden ülkeler arasında denge politikası izlemektedir.

2017 Haziran'a kadar bölge ülkeleri ile ilişkileri iyi giden Katar, bu tarihten sonra Suudi Arabistan ve Ortadoğu ülkelerinin bir kısmı ile ilişkilerinde sorun yaşamıştır. Arap Baharı sürecinde Mısır, Tunus ve Libya'daki iktidar değişimlerini destekleyerek,²⁴ bölgede önemli bir hareket olan Müslüman Kardeşlerden yana bir tavır sergilemiştir. Suudi Arabistan rejimi, kendisine karşı tehdit olarak gördüğü bu hareketin Katar tarafından desteklenmesinden rahatsız olmuştur²⁵. Katar'ın Müslüman Kardeşler

²⁰ Katar Resmi Hükümet Sitesi, <http://portal.www.gov.qa/wps/portal/homepage>, (Erişim Tarihi 05.05.2019.)

²¹ Laura S. Etheredge, ss. . 402-403.

²² Tayyar ARI, ss. . 520-521.

²³ The World Factbook Central Intelligence Agency, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/qa.html>, (Erişim Tarihi 05.05.2019.)

²⁴ Mustafa Yetim, Katar ve Arap Baharı Süreci Dönüşen Bölgesel İlişkiler Derinleşen Kaygılar, **Ortadoğu Analiz**, Sayı 2016 8/74, s. 75

²⁵ Hasret Çomak, Caner Sancaktar **İki Kutuplu Sistem Sonrası Ortadoğu ve Arap Baharı**, 2014, s. 188.

örgütüne destek vermesi neticesinde 2017 Haziran’da Suudi Arabistan, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Mısır ve Yemen Katar’a siyasi ve ticari ambargo uygulamışlardır.

Katar ve Suudi Arabistan arasındaki çekişme medya sektörüne de yansımıştır. Katar’ın küresel medya kuruluşu olan Al-Jazeera ve Suudi Arabistan’ın kurduğu Al Arabiya televizyon kanalları iki ülke arasında dış politikalarının tutumlarını yansıtmaktadır. Her iki ülkede bu medya kuruluşları aracılığı ile bölgede etkin olmayı amaçlamaktadırlar²⁶.

Katar, küresel güçler arasında da denge politikası izlemektedir. Bölgede etkin olan ABD ile siyasi olduğu kadar askeride* yakın ilişkiler izlemektedir. Rusya ve İran ile doğalgaz fiyat belirleme konusunda ortak hareket etmektedir²⁷. ABD’nin bölgedeki en büyük askeri üssünün bulunduğu Katar diğer taraftan İran ile savunma anlaşması imzalamaktadır²⁸. Bununla birlikte, Katar, BM Güvenlik Konseyi’nde geçici görev süresi boyunca İran’a karşı yaptırımlara karşı çıkmaktadır²⁹.

1.3.3. İdari Yapı

Katar 2004 yılından bu yana idari olarak sekiz bölgeye ayrılmaktadır. Bunlar “Al Shamal”, “Al Khor”, “Al Sheehaniya”, “Um Slal, Daayen”, “Doha”, “Rayyan” ve “Wakrah”tır.³⁰ Ülke nüfusunun yaklaşık yarısı Katar’ın en büyük ve ticaret şehri Doha’da yaşamaktadır. Doha’nın kuzey batısında Al Rayyan ve Umm Said ise önemli sanayi ve kent merkezleridir³¹. Aşağıda bulunan haritada Katar’ın idari bölümleri gösterilmiştir.

---

²⁶ Hasret Çomak, s. 190.

²⁷ Ali Oğuz Diriöz, **Katar’ın çok yönlü dış politikası**, Ortadoğu Analiz Mart 2009 Cilt 1 –Sayı 3 s 61-67

²⁸ İsmail Ermağan, **Katar Dış Politikası ve Arap Baharı**, Celal Bayar Unv Sosyal Bilimler Dergisi Cilt12 Sayı 2 Haziran 2014

²⁹ Fromherz, s.92

* Katar da Amerika ordusunun merkezi komutanlığı CENTCOM’un en büyük hava üssü olan El-Ubeyd bulunmaktadır.

³⁰ **Qatar Belediyesi Kentsel Planlama Bakanlığı Resmi Sitesi**
<http://www.baladiya.gov.qa/cui/view.do?id=585&siteID=2>, (Erişim tarihi:14.04.19)

³¹ **Britannica Ansiklopedisi**, <https://www.britannica.com/place/Qatar#ref256424,%20%20i>, (Erişim Tarihi:07.05.2019)

Şekil 3: Katar İdari Haritası

Kaynak: <https://www.harita.gov.tr/images/urunler/cb07b2d1ffcfa44.tif>,
(Erişim Tarihi: 09.05.2019.)

1.4.SOSYAL YAPI

1.4.1.Sosyal Yapı ve Nüfus

Tablo 1’de görüldüğü üzere 2010 yılında 1.779.676 olan nüfus, yüzde 40 artarak 2015 yılında 2.481.539 olmuştur. 2010 yılında nüfusun %81,83’ünü göçmen nüfus

oluşturmaktadır. 2015’de ise bu oran %68’dir.³² Bu durum bize Katar’ın sosyal nüfus yapısındaki yerli oranın giderek arttığını göstermektedir.

Tablo 1
Katar Yıllara Göre Nüfus Miktarları ve Nüfus Artış Yüzdesi

Yıl	Nüfus (Milyar)	Değişim (Yüzde)	Geçici Nüfus(Milyar)
2010	1.779.676	11.87	1.456.413
2011	1.992.054	9.69	-
2012	2.109.568	8.07	-
2013	2.250.473	6.68	-
2014	2.374.419	5.51	-
2015	2.481.539	4.51	1.687.640

Kaynak: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=QA>, (Erişim Tarihi:05.05.2019).

Tariyel süreçte ise Katar’ın göçmen nüfusa olan bağımlılığını Roger Owen şöyle ifade etmektedir:

Katar 1949’da ilk kez petrol ihraç etmeye başladığında 30.000 olan toplam nüfusun içinde okuma yazma bilenlerin sayısı sadece 650 kişiydi. ³³ Ve burada büyük ölçüde yabancı işgücüne ihtiyaç duyulmaktaydı. Önceleri, bu işgücü Arap ülkelerinden karşılanırken sonradan Asya ülkelerinden talep karşılanmıştır. Ancak Asya ülkesinden gelen düşük ücretli işgücü, Arap ülkelerinden gelen işgücüne göre daha az politik riskin olması gibi gerekçelerle, talebin Asya ülkelerinden karşılanmaya başlandığı görülmektedir. ³⁴

Bugün bu iş gücü talebinin büyük bir kısmı halen Asya ülkelerinden karşılanmaktadır. Bu işçiler Katar’ın nüfus yapısının belirlenmesinde çok büyük rol oynamaktadır. Katar’ın göçmen nüfusa karşı tavrı uluslararası arenada tartışılmaktadır. Nitekim, Uluslararası Af Örgütü 2016/17 Raporu’nda Katar’da bulunan göçmen nüfusun "sömürü ve suiistimallere karşı karşıya kaldıklarını" söylemektedir³⁵. Ayrıca son yıllarda yapılan bazı raporlar, göçmenlerin korkunç koşullar altında çalışmaya zorlandıklarını ve yarısından fazlasının halen ülke çapında çalışma kamplarında yaşadığını söylemektedir.

³² **İslam İşbirliği Teşkilatı İslam Ülkeleri İstatistik Ekonomik, Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi,** http://www.sesric.org/cif.php?c_code=43, (Erişim Tarihi:05.05.2019.)

³³ Roger Owen, **Migrant Workers in The Gulf**, A Minority Group International Report London: 1992, s.5.

³⁴ Roger Owen, s.15.

³⁵ **BBC Haber,** <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-40163636>, (Erişim Tarihi 05.05.2019.)

Katar, bu olaylardan sonra yabancı işçilerin yaşam koşullarını iyileştirmek için “kafala” sistemini 2017 yılında kaldırmıştır³⁶.

Katar’ın demografik yapısı incelendiğinde, toplum %67,7’si Müslüman, %13,8’i Hristiyan, %13,8’i Hint dinleri, %3,1 ise Budist’lerden oluşmaktadır. Nüfusun % 40’ını Arap, %18’ini Pakistanlı, %10’unu İranlıdır³⁷.

---

³⁶ **Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu İnternet Sitesi**, <https://www.deik.org.tr/uploads/katar-ulke-bulteni-ekim-2017.pdf>, (Erişim Tarihi:05.05.2019.)

³⁷ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/qa.html>, (Erişim Tarihi:05.05.2019.)

İKİNCİ BÖLÜM

KATARIN EKONOMİK YAPISI

2.1. GENEL OLARAK KATAR EKONOMİSİ

Körfez Bölgesi petrol ve doğalgaz rezervleri açısından dünyada önemli bir yere sahiptir. Bu durum Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Japonya, Çin ve diğer sınai ülkelerin bölgeye daha çok önem vermelerine neden olmuştur. Dünyada doğalgaz rezervlerinin coğrafi olarak dağılımına baktığımızda ilk sırada 34 Trilyon m³ ile “İran”, ikinci sırada 32,3 Trilyon m³ ile “Rusya” ve üçüncü sırada 24,5 Trilyon m³ ile “Katar” gelmektedir³⁸. Petrol rezervleri açısından ise dünyada sırasıyla Venezuela’da 302 milyar 300 milyon varil, Suudi Arabistan’da 266 milyar 200 milyon varil, Kanada’da 170 milyar 500 milyon varil var iken “Katar” 25 milyar 240 milyon varil ile dünyada on üçüncü sıradadır.³⁹ Körfez Bölgesinde petrol üretimi ilk 1933 yılında Bahreyn’de başlamış; 1939 yılında ise Katar’da petrol rezervleri keşfedilmiştir⁴⁰.

Katar’ın petrol öncesi ekonomisi inci endüstrisine dayanmaktaydı. 1930’larda kültür incilerinin ortaya çıkmasıyla incilere talep azalmıştır. Petrol ve doğalgazın keşfedilmesiyle birlikte Katar ekonomisi bunlar üzerine kuruldu. 2017 yılı itibariyle ülkenin Gayri Safi Yurtiçi Hasılasının %50’sini petrol ve doğalgaz sektörü oluşturmaktadır⁴¹

Katar 1961 yılında OPEC’e üye olmuş ve ekonomisi, uluslararası enerji fiyatlarına bağlı olarak şekillenmeye başlamıştır. Büyük gaz rezervleri Katar için temel ekonomik güç olmakla birlikte, Katar ihracatının %85’i doğal gaza bağımlı olduğu için ekonomik tehlike olarak görülmüş olup, ülke 2014 yılından beri petrol fiyatlarında

---

³⁸ Enerji Tabii Kaynaklar Raporu 2017.

https://www.enerji.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FEnerji%20ve%20Tabii%20Kaynaklar%20G%C3%B6r%C3%BCn%C3%BCm%C3%BC%2FSayi_15.pdf, (Erişim Tarihi:23.03.2019).

³⁹ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/264rank.html#QA>, (23.09.2015.)

⁴⁰ Julia Gremm, Julia Barth, Wolfgang G. Stock, **Transitioning Towards a Knowledge Society Qatar as a Case Study**, Dusseldorf: Springer Yayınları, 2018, ss. . 48-51.

⁴¹ Julia Gremm, Julia Barth, Wolfgang G. Stock, s. 48.

yaşanan düşüşün de etkisi ile ekonomisini çeşitlendiren politikalar izlemektedir. Son yıllarda enerji dışı sektörlere yaptığı yatırımların arttığı görülmektedir. Ülkenin 2030 Milli Vizyonunda belirtildiği gibi Katar Hidrokarbon endüstrilerine bağımlılığını giderek azaltan; özel sektörün rolünü güçlendiren ve rekabet gücünü koruyarak ekonomik çeşitlendirme için bazı yatırımlar geliştirmektedir⁴². Bunlar;

1. Hidrokarbon endüstrilerinden elde edilen rekabet avantajları ile sektörlerin ve hizmetlerin farklılaştırılması,

2. İnovasyonla karakterize edilen bilgi tabanlı bir ekonomi, girişimcilik, dünya standartlarında bir altyapı, kamu hizmetlerinin etkin olarak sunulması, açık ve hesap verilebilir bir devlet modeli şeklinde iki maddede toplanabilir.

Katar’da petrol ve gaz üretimine bağlı olan şirketler (Qatargas, Qatar Petroleum), petrol ve gaza bağlı olmayan şirketler (Katar Havayolları, Katar Diar (Emlak), Oerodoo (Telekomünikasyon) tamamen devlete aittir. “Katar’ın ekonomisi devletçi ekonomi “devlet kapitalizmi” olarak ifade edilmektedir. Katar’da petrol gelirleri devlet müdahalesinin aracı olmaktadır.⁴³

Owen ve Pamuk körfez bölgesinin ekonomik yapısını ise şöyle ifade etmektedir:

Ortadoğu bölgesinde piyasa güçleri, planlama ve kaynak tahsisi ile ilgili diğer merkezi mekanizmalardan daha aşağı görülüyordu. Benzer biçimde, büyük ölçekli özel sektöre güven duyulmadığı için hükümetler bu sektörü ya millileştirmek ya da faaliyetlerini büyük oranda sınırlamak yoluna gitmekteydi. Yabancı yatırımlarda kuşkuyla karşılanıyor ve genellikle istenmiyordu. Sonuç olarak ekonominin maden, kimyasal madde ve minareler gibi alanları özel sektör etkinliklerine ve yabancı sermayeye kapalı tutuluyor ve yalnızca devlet iktisadi kuruluşlarına ayrılıyordu⁴⁴.

---

⁴² Julia Gremm ve Diğerleri, s. 48-51.

⁴³ Genç, Sayım, s.166.

⁴⁴ Roger Owen ve Şevket Pamuk, **20.Yüzyılda Ortadoğu Ekonomileri Tarihi**, İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları, 2002, ss. . 136-137.

Katar bölgesel ve küresel birçok örgüte üye olup, liberalleşen bir ekonomi politikası izlemektedir. Bununla birlikte teknolojilerini geliştirerek uluslararası şirketleri, girişimcileri, yatırımcıları ülkeye çekmek için Katar Bilim teknoloji parkını ve Serbest Bölgeyi kurmuştur. Ülkede kısmen ya da tamamen kaldırılmış vergiler, bürokratik engellerin azaltılması daha rahat işgücü mevzuatı sayesinde işletmeler kurulmaktadır. Katar Bilim ve Teknoloji Parkı sahasında bulunan işletmeler vergi muafiyetinden ve gümrük muafiyetinden yararlanmaktadır⁴⁵.

Katar Havayolları Doha'ya bölgesel olduğu kadar küreselde önemli bir havacılık merkezi olarak şekillendirecek vizyona katkı sağlamaktadır. 2015 yılında Skytrax tarafından “Yılın Havayolu” unvanı seçilmiştir. Dünya’da 60’dan fazla ülkeden gazetecileri istihdam eden haber kanalı Al-Jazera’nin holding binası Katar’da bulunmaktadır. Kanal 220 milyon kişi tarafından izlenilmektedir⁴⁶.

Katar, zengin petrol ve doğalgaz kaynaklarının dışında dünyanın en yüksek ikinci kişi başına gelirine ve aynı zamanda en düşük işsizlik oranına sahip ülkedir.

2.2. KATAR EKONOMİSİNİN SEKTÖREL ANALİZİ

2.2.1. Petrol ve Doğalgaz

Enerji sektörü, Katar ekonomisinin gelişme ve kalkınmasında önemli bir yere sahiptir.

Katar, 1961 yılında OPEC’e üye olmuştur. OPEC’e üye ülkeler arasında petrol ihracında on birinci sırada yer almaktadır. 25 milyar 244 milyon varil kayıtlı petrol rezervine sahiptir⁴⁷. OPEC üyesi ham petrol ihracında Ekvator’dan sonra en küçük ikinci ham petrol ihracatçısıdır⁴⁸. Katar’da petrol çıkan yerler “AL-Shaheen”, “Duhan”, “Bul Hanine” ve “Maydan Marjam”dır. Son dönemde Al-Shahnen bölgesinde üretim

---

⁴⁵ Julia Gremm ve Diğerleri, ss. . 48-51.

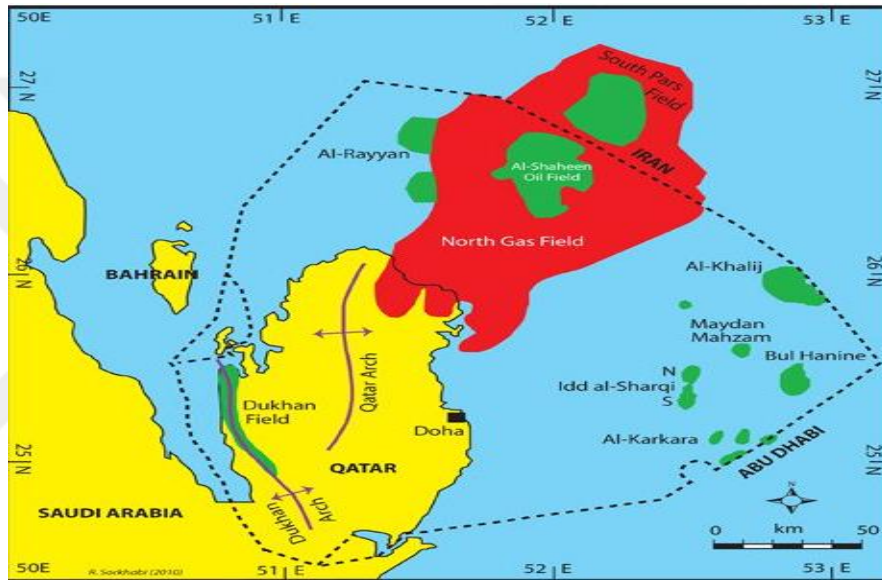
⁴⁶ Julia Gremm ve Diğerleri, ss. . 48-51.

⁴⁷ U.S Energy Information Administration, <https://www.eia.gov/beta/international/country.php?iso=QAT>, (Erişim Tarihi:24.03.2019.)

⁴⁸ <https://www.eia.gov/beta/international/country.php?iso=QAT>, (Erişim Tarihi:24.03.2019).

kapasitesinin geliştirilmesi için Qatar Petroleum ve Maersk Şirketi arasında petrol çıkarma teknolojisi anlaşması yapılmıştır.

Katar petrol rezervlerini dışında önemli miktarda doğalgaz rezervleri de vardır. Ras Laffan bölgesindeki doğalgaz sahalarını 1991 yılında üretime açmış, 12,6 milyar metreküp doğalgaz üretmiştir. Ülkenin Kuzey açık deniz alanı dünyanın en büyük gaz alanlarından biridir⁴⁹. Katar 24,5 trilyon cu feet doğalgaz rezervleriyle dünyada üçüncü sırada gelmektedir. İlk sırada 35 trilyon cu feet ile Rusya ikinci sırada 33,2 trilyon cu feet ile İran gelmektedir.⁵⁰

Şekil 4: Katar Doğal Gaz Haritası

Kaynak: <https://www.geoexpro.com/articles/2010/01/the-qatar-oil-discoveries>,

(Erişim Tarihi: 28.03.2019)

Katar, doğalgaz üretiminde birinci sırada olup, 2015 yılında 81 milyar metreküp sıvılaştırılmış doğal gaz ihraç etmiştir. İhraç ettiği doğalgaz ile dünyada birinci sırada gelmektedir⁵¹. Katar elinde bulundurduğu doğalgazı hem boru hatları ile hem de doğalgaz

⁴⁹ Laura s. Etheredge, s. 251.

⁵⁰ <https://www.eia.gov/beta/international/country.php?iso=QAT>, (Erişim Tarihi: 07.05.2019).

⁵¹ “BP Statistical Review of World Energy”. 26. “World’s LNG Liquefaction Plants and Regasification Terminals”, Global LNG Info, (Mayıs 2016), <http://www.globallnginfo.com/world%20lng%20plants%20&%20terminals.pdf>, (Erişim tarihi: 15.01.2019).; **Energy Information Administration Qatar**, <https://www.google.com.tr/search?q=Energy+%C4%B0nformation+Administration+Qatar&oq=Energy+%C4%B0nformation+Administration+Qatar&aqs=chrome..69i57.1669j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8>, (Erişim Tarihi: 08.04.2019).

türevli ürünlere tahvil ederek pazarlamaktadır. Bunlar sıvı doğalgaz (LNG), likit yakıtlar (GTL) ve petrokimya ürünleridir.

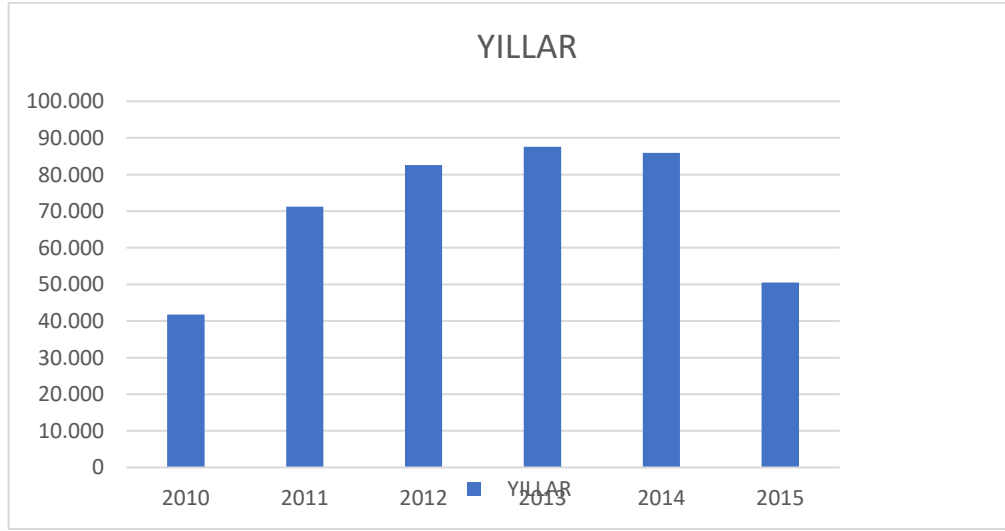
Katar, “2030” milli vizyon ile sürdürülebilir bir ekonomik yapı için hem yerli hem de yabancı yatırımı teşvik etmekte, Exxon Mobil, Shell ve Total gibi yabancı şirketlerle önemli projeler sürdürmektedir. Katar’da likit doğalgaz sektörüne Katar LNG Şirketi (Qatargas) ve Ras Laffan LNG Şirketi (RasGas) hakimdir ve LNG ihracatını gerçekleştirmektedir. 1974 yılında Qatar Petrol Katar’ın enerji kaynaklarını ihraç etmek için kurulmuş olup, tek sorumlu bu şirkettir.

Katar’da 13 adet sıvılaştırma terminali bulunmaktadır. İlk olarak 1997 yılında Qatargas I T1 ve Qatargas I T2 faaliyete geçmiştir. Bu LNG sıvılaştırma terminalleri 4,2 milyar metreküp kapasiteye sahiptir. Katar’ın son terminali olan 2011 yılında tamamlanan Qatargas IV ise 10,4 milyar metreküp kapasiteye sahiptir⁵².

Şekil 5’te Katar’ın LNG ihracatındaki değişimi verilmiştir. İhracat tutarları sırasıyla 2010 yılında 41.730.000.00 USD, 2011 yılında 71.245.000.00 USD, 2012 yılında 82.640.000.00 USD, 2013 yılında 87.538.000.00 USD, 2014 yılında 85.948.000.00 USD, 2015 yılında 50.522.000.00 USD ‘dir.

---

⁵² DEİK Katar 2018 Bülteni, <https://www.deik.org.tr/bilgi-merkezi-ulke-bultenleri>, (Erişim Tarihi: 04.04.2019.)

Şekil 5: Katar'ın LNG İhracatı (2010-2016 Yılları Arası)

Kaynak:

https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c634%7c%7c%7c27%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1

BP İstatistik Enerji Raporuna göre 2015 yılında Katar'ın yaptığı doğalgaz ihracatında Asya-Pasifik pazarı birinci sırada gelmektedir. Tablo 2'de de görüldüğü üzere Katar LNG ihracatının büyük bir bölümünü Asya-Pasifik bölgesine yapmaktadır. Yaptığı ihracat toplam yaptığı doğalgaz ihracatının %72'sini oluşturmaktadır. Katar'ın Asya Pasifik bölgesine yaptığı likit doğalgaz ihracatının %72'si içinde büyük bir oranı Japonya ve Güney Kore'ye yapılmıştır. Son zamanlarda Çin ve Hindistan'ın da LNG'ye olan talebi artmıştır.⁵³

⁵³ “BP Statistical Review of World Energy”. 26. “World’s LNG Liquefaction Plants and Regasification Terminals”, Global LNG Info, (Mayıs 2016), <http://www.globallnginfo.com/world%20lng%20plants%20&%20terminals.pdf>, Erişim tarihi: 15.01.2019.; **Energy Information Administration Qatar**, <https://www.google.com.tr/search?q=Energy+%C4%B0nformation+Administration+Qatar&oq=Energy+%C4%B0nformation+Administration+Qatar&aqs=chrome..69i57.1669j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8>, (Erişim Tarihi: 08.04.2019.)

Tablo 2
2011-2015 Yılları Arasında Katar'ın LNG İhracatı

Ülkeler	2011	2012	2013	2014	2015
Dünya	71.245.430,00	82.640.456,00	87.538.391,00	85.947.554,00	50.522.872,00
Kore	14.641.603,00	18.242.011,00	19.090.643,00	20.997.420,00	11.222.061,00
Japonya	19.668.645,00	25.632.179,00	26.592.742,00	22.461.721,00	11.161.676,00
Hindistan	6.278.839,00	9.381.554,00	10.495.563,00	12.605.017,00	7.021.437,00
Çin	2.938.751,00	5.081.015,00	7.041.402,00	7.564.763,00	3.725.122,00
İngiltere	7.478.192,00	4.470.474,00	3.465.985,00	2.832.342,00	3.216.073,00
Taipei, Chinese	2.379.394,00	3.912.542,00	4.200.197,00	3.448.111,00	2.539.943,00
BAE	1.868.399,00	1.959.217,00	2.254.907,00	2.901.873,00	2.148.965,00
İtalya	15.456,00	0,00	2.381.515,00	1.655.758,00	1.386.579,00
Tayland	912.296,00	763.882,00	1.206.184,00	1.356.429,00	1.234.031,00
Singapur	2.483.340,00	2.241.509,00	2.821.935,00	2.934.038,00	1.092.730,00
Belçika	1.846.627,00	1.327.899,00	1.187.650,00	835.309,00	946.439,00
İspanya	4.069.464,00	4.113.734,00	1.100.839,00	1.217.501,00	699.672,00
Fransa	1.435.107,00	1.213.896,00	1.587.376,00	1.005.363,00	577.676,00
Mısır	243.950,00	131.837,00	0,00	0,00	528.532,00
Türkiye	281.399,00	477.582,00	151.630,00	615.649,00	515.010,00
Endonezya	328.503,00	1.129.219,00	987.879,00	1.140.421,00	462.772,00
Brezilya	149.936,00	552.020,00	44.955,00	188.304,00	435.108,00
Hollanda	1.096.048,00	10,00	100.696,00	32.074,00	286.102,00
Kuveyt	605.041,00	550.029,00	900.261,00	524.132,00	244.247,00
Meksika	329.829,00	258.471,00	424.612,00	533.464,00	229.637,00
Ürdün	0,00	0,00	0,00	0,00	224.565,00
Pakistan	0,00	11.887,00	5.829,00	0,00	150.474,00
Arjantin	233.461,00	0,00	302.030,00	525.380,00	133.350,00
Avustralya	102.881,00	247.975,00	216.687,00	202.194,00	99.628,00
Filipinler	180.432,00	152.592,00	260.795,00	0,00	84.737,00
ABD	719.044,00	184.904,00	77.165,00	0,00	71.482,00
Malezya	53.316,00	3.397,00	95.858,00	47.692,00	49.584,00
Vietnam	83.015,00	95.668,00	114.198,00	26.838,00	21.866,00
Kenya	0,00	0,00	0,00	0,00	9.103,00
Kuzey Kore	0,00	52.673,00	0,00	0,00	4.265,00
Sudan	0,00	0,00	0,00	0,00	8,00

Kaynak:

https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c634%7c%7c%7c%7c2711%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1, (Erişim Tarihi 10.05.2019)

Katar'ın Türkiye ile olan enerji konusundaki ilişkisi ise, Türkiye'nin her geçen yıl artan doğalgaz tüketimi konusunda alternatif bir pazar arayışıdır. Aşağıdaki tabloda 2010-2015 Yılları arası Türkiye'nin doğalgaz ithalat tutarları verilmiştir. Türkiye'de 2010 yılında 38 milyar metreküp doğalgaz ithal edilirken bu miktar 2015 yılında 48 milyar metreküptür.⁵⁴

⁵⁴ Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu İnternet Sitesi, <http://www.epdk.org.tr/Detay/Icerik/3-0-94/dogal-gazyilik-sektor-raporu>, (Erişim Tarihi: 04.05.2019.)

Tablo 3
2010-2015 Yılları Arası Türkiye Doğalgaz İthalatı

Ülkeler	Rusya		İran		Azerbaycan		Cezayir		Nijerya		Toplam
	Miktar	Yüzde (%)	Miktar	Yüzde (%)	Miktar	Yüzde (%)	Miktar	Yüzde (%)	Miktar	Yüzde (%)	
2010	17.576	46,21	7.765	20,41	4.521	11,89	3.906	10,27	1.189	3,13	38.036
2011	25.406	57,91	8.190	18,67	3.806	8,67	4.156	9,47	1.248	2,84	43.874
2012	26.491	57,69	8.215	17,89	3.354	7,3	4.076	8,88	1.322	2,88	45.922
2013	26.212	57,9	8.730	19,28	4.245	9,38	3.917	8,65	1.274	2,81	45.269
2014	26.975	54,76	8.932	18,13	6.074	12,33	4.179	8,48	1.414	2,87	49.262
2015	26.783	55,31	7.826	16,16	6.169	12,74	3.916	8,09	1.240	2,56	48.427

Kaynak : BP Statistical Review of World of Energy Report Haziran 2014, https://www.bp.com/content/dam/bp-country/de_ch/PDF/bp-statistical-review-of-world-energy-2017-full-report.pdf, (Erişim Tarihi:02.02.2019)

Türkiye doğalgaz ihtiyacını ithalat yoluyla karşılamaktadır. Türkiye doğalgaz ithalatını Rusya (%52), Azerbaycan ve İran'dan yapmaktadır. Rusya'ya olan doğalgaz bağımlılığının azaltılması ve enerji arz güvenliğinin sağlanmasında yeni tedarikçi ve kaynak arayışlarında son dönemlerde likit doğal gaz ön plana çıkmıştır. Katar'ın boru hattı dışında LNG arz eden ülkeler içinde ilk sırada olması iki ülke arasında LNG ticaretine yönelik gelişmeleri artırmıştır. Türkiye'nin artan enerji ihtiyacı Katar'la ilişkilerinin bu yönde gelişiminin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Katar'dan spot piyasa üzerinden sıvı doğal gaz ithalatı yapılmaktadır. 2015 yılında 919 milyon metreküp likit doğal gaz ithal ederken, Türkiye'nin iki ilgili terminalinin tam kapasite durumunda dahi yetersizliği ileriki yıllar için yeni birtakım girişimlerde bulunulmasını gerekli kılmaktadır⁵⁵.

⁵⁵ <http://www.epdk.org.tr/Detay/Icerik/3-0-94/dogal-gazyillik-sektor-raporu>, (Erişim Tarihi: 04.05.2019.)

2.2.2. Tarım

Katar'ın ekilebilir arazisi 11.586 km²'lik toplam yüzölçümünün yüzde 1.13'üdür ve tamamı devlete aittir. İklimsel özellikler ve yetersiz su gibi özellikler Katar'da tarım sektörünün GSYH içerisindeki payının %0,2⁵⁶ gibi son derece düşük bir orana sahip olmasına neden olmaktadır. Çalışabilir nüfusun sadece %1.24'ü tarım sektöründe istihdam edilmektedir⁵⁷.

Katar ekonomisinin geçmişteki belirleyicileri olan balıkçılık ve inci ticareti önemli derece azalmıştır. İnci sektörü Japonya'nın baskın inci endüstrisi sebebiyle neredeyse yok olmuştur. Katar hükümeti bu sektörlerle yönelik 1990 sonlarından itibaren ticari balıkçılık ve karides toplama çalışmalarına daha fazla önem vermektedir⁵⁸.

Katar hükümeti faizsiz kredi avantajı ile yatırımcıları modern balıkçılık ve tarım sektörü için girişime teşvik etmektedir⁵⁹. Atık ve tuzlu suyun arıtılarak kullanılması bazı meyva (kavun) ve sebze (domates, kabak ve patlıcan) ürünlerinin üretimine katkı sağlamaktadır. Et, tahıl ürünleri ve süt üretimi 20. yy.'ın sonlarında artmaya başlamıştır⁶⁰. Katar'ın gıda ihtiyacının giderilmesi ithalata bağlıdır.

EK 2'de Katar gıda ve tarım ürünleri ihraç potansiyeli verilmektedir. Türkiye'nin Katar pazarına en fazla ihraç ettiği ürünler çikolata ve şekerli ürünler, bisküviler, yaş meyve ve sebzeler, alkollü alkolsüz içecekler, süt ve süt ürünleri, yumurta gelmektedir. Ülkenin 564.000.00-USD gıda ve tarım ithalatının 72.000.00-USD'lik kısmını Türkiye karşılamaktadır. Ülkenin gıda ve tarım ithalatında Türkiye'nin ortalama payı %12 civarındadır. (bk.EK 2).

---

⁵⁶ CIA The World Factbook, Qatar,

⁵⁷ http://www.sesric.org/cif.php?c_code=43, (Erişim Tarihi: 04.05.2019).

⁵⁸ Laura s. Etheredge, s.310-368.

⁵⁹ Laura s. Etheredge, s. 368-370.

⁶⁰ Laura s. Etheredge, s. 310-368.

* 2016 yılında Spot LNG ithalatının toplam ithalatın içindeki payı %4,58'dir. Türkiye 9 farklı ülkeden spot likit doğal gaz ithalatı yapmaktadır. Bu ülkeler Katar, Trinidad Tobago, ABD, Nijerya, Mısır, Norveç, Fransa, Belçika, Hollanda'dır.

2.2.3. Hizmetler

2.2.3.1. İnşaat

Katar, inşaat demiri ve çimento gibi yapı ve inşaat malzemelerini yurtdışından ithal etmektedir. Düşük kapasiteli Doha Limanı gerekli malzeme alımına olanak vermemektedir. Yapı malzemelerinin ithalatının büyük bir bölümü BAE’de bulunan ‘Jebel Ali Limanı’ ve Suudi Arabistan üzerinden gerçekleşmektedir⁶¹.

Suudi Arabistan ve BAE’nin aralarında buldukları körfez ülkelerinin ambargosu sonrası yapı malzemeleri ithalatı %70’den %40’a düşmüştür⁶². Bu durum inşaat alanında maliyet artışına sebep olmuştur.

Katar’ın 2022 FIFA Dünya Kupası’nı düzenleyecek olması inşaat sektörünün önemini arttırmıştır. 2022 FIFA Dünya Kupası için 40.000.000.00 USD değerinde projeler gerçekleşmektedir. Bu projeler ‘Lusail, Qatar Foundation’, ‘Al Rayyan’, ‘Al Wakrah’ ve ‘Al Khor’da’ yapılan stadyumlardır. Bu projeler kapsamında, Katar yedi körfez ülkesini 340 km uzunluğunda bir demiryolu ağı ile birbirine bağlayacaktır. Ayrıca havalimanı projeleri ve otoyol projeleri de yer almaktadır. Bu projelerin yanında, 4.000.000.00 USD değerinde 9 adet taşınabilir stadyumun* inşası öngörülmektedir⁶³.

Doha Metrosu Yeşil Hattı uzatma ihalesi, inşaat sektörünün daha da büyüyeceğini göstermektedir. BMI Research, Katar’ın inşaat sektörünün 2019 yılında %15,4 oranında büyümesini ve 2022’ye kadarki süreçte yıllık ortalama %14,1 oranında büyümeye devam etmesini öngörmektedir⁶⁴.

---

⁶¹ T.C. Ticaret Bakanlığı Resmi İnternet Stitesi, <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/katar/sectorler/genel-sektorel-bilgiler>, (Erişim Tarihi: 27.04.2019.)

⁶² <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/katar/sectorler/genel-sektorel-bilgiler>, (Erişim Tarihi: 27.04.2019.)

⁶³ <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/katar/sectorler/genel-sektorel-bilgiler>, (Erişim tarihi:27 Nisan 2019.)

* Portatif stadyumlar ihtiyaç halinde fakir ülkelere de taşınarak kullanılabilir.

⁶⁴ Gulf Times Daily Newspaper, <http://www.gulf-times.com/story/584379/Construction-manufacturing-to-drive-Qatar-snon-hy>,(Erişim tarihi:27 Nisan 2019.)

Doha'da bulunan Pearl yapay adasının gelişmesinde katkısı olan “United Development Şirketi” (UDC) 300.000 metrekare alanlı, 6.000 kişilik konutlu yeni bir ada inşa etmek için 687.000.00 USD’lik bir yatırımı hayata geçireceğini açıklamıştır. UDC ileriki 5 yıl içinde farklı projelere yaklaşık 5.500.00 -USD yatırım yapmayı hedeflemektedir⁶⁵.

Katar'da 129 adet trafo merkezinin inşası ve yenilenmesi, 297 kilometrelik kablolama (yer altı) işi ve 62 kilometre uzunluğunda enerji iletim hattı projesi gerçekleştirilecektir. Ayrıca yol, kanalizasyon ve diğer kamu binalarının inşası program dahilindedir. Ulaştırma sektöründe, ülkenin 11.000.000.00 USD tutarındaki Yeni Doha Uluslararası Havalimanı projesi tamamlanmıştır. Havalimanının en büyük projesi olan yeni terminal binası inşaatı Tepe Aktan Vie (TAV) ve Japon Taisei Firmasıyla birlikte gerçekleşmiştir. Söz konusu projenin bedeli 4.000.000.00 USD’dir⁶⁶.

2.2.3.2. Ulaşım ve Telekomünikasyon

Katar, geniş bir karayolu ağına sahiptir. Ülke karayolunun 1260 km’si asfalt ile kaplıdır⁶⁷. Ülkede demiryolu ağını geliştirmek için çalışmalar yapmaktadır. Doha ve Umm Said'dekiler de dahil olmak üzere ülkenin birçok önemli limanı vardır. Qatar Hava Yolları (Qatar Airways) ülkenin ulusal havayolu şirketidir ve merkezi Doha'da bulunmaktadır. 11.000.000.00 USD değerinde 50.000.000 yolcu taşıyan “Yeni Doha Uluslararası Havalimanı” 2014 yılından beri faaliyet göstermektedir. “Qatar Airways” 6 farklı kıtada 146 noktaya sahip olduğu 158 uçaklı filosu ile uçmaktadır⁶⁸. Hem Qatar Airways’in yaptığı yatırımlar hem de Yeni Doha Uluslararası Havalimanı Katar’ı dünyanın önemli ulaşım merkezlerinden biri yapmaktadır. Katar’ı Bahreyn’e

---

⁶⁵ Peninsula Daily Newspaper, <https://www.thepeninsulaqatar.com/article/22/03/2018/UDC-to-invest-QR2.5-billion-to-develop-new-island>, (Erişim tarihi: 27 Nisan 2019.)

⁶⁶ <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/katar/sectorler/genel-sektorel-bilgiler>, (Erişim tarihi:27 Nisan 2019.)

⁶⁷ Britannica Ansiklopedisi, <https://www.britannica.com/place/Qatar#ref256430>, (Erişim tarihi: 27 Nisan 2019.)

⁶⁸ <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/katar/sectorler/genel-sektorel-bilgiler>, (Erişim Tarihi:04.04.2019.)

bağlayacak 3 milyar USD değerindeki “Dostluk Köprüsü” ulaştırma sektöründeki önemli projelerden biridir⁶⁹.

Katar Kamu Telekomünikasyon şirketi (Q-Tel), ülkedeki telekomünikasyon hizmetlerinin tek sağlayıcısıdır. 2015 yılında Katar telekomünikasyon servisine 343.406.593 USD yatırım yapmıştır. İnternet kullanımı Katar vatandaşları arasında yüksek bir orandadır. Katarlı’ların %98’inin evine internet ağı ulaşmıştır⁷⁰. 1990’ların sonunda yapımı tamamlanan bir denizaltı fiber optik kablo sistemi, Katar’ı Bahreyn, Umman ve Kuveyt ile birleştirmektedir⁷¹.

2.2.3.4. Turizm

Katar, hızla büyüyen ekonomisiyle birlikte ülkenin bir turizminin de büyümesi için yatırımlar yapmaktadır. İslam Eserleri Müzesi’nin yapımı, geleneksel yeme ve içme kültürünün yaşandığı Souq Waqif’in restorasyonu, Education City içindeki 2.500 kişi kapasiteli bir etkinlik merkezi ve 500 kişi kapasiteli bir tiyatro bulunduran Convention Center’in yapımı⁷² gibi çalışmalarla ülkenin kültür ve turizm merkezi haline gelmesi amaçlanmaktadır.

Ülke turizminin “kaliteli” olması hedeflenmektedir. Bunun için Katar’da bulunan otellerin* yatak kapasitesinin 80.000’e artırılması hedeflenmektedir. Diğer bir proje ise Katara Kültür Köyü’dür⁷³. 2010 yılında Katar’ın Arap Dünyası kültür başkenti seçilmesi ile açılan Katara Kültür Köyü gelen misafirlere Katar kültürünü tanıtmaktadır.

⁶⁹ <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/katar/sectorler/genel-sektorel-bilgiler>, (Erişim Tarihi:04.04.2019.)

⁷⁰ http://www.sesric.org/cif.php?c_code=43, Erişim Tarihi:04.04.2019.

⁷¹ <https://www.britannica.com/place/Qatar#ref256430>, (Erişim Tarihi: 04.04.2019.)

⁷² <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/katar/sectorler/genel-sektorel-bilgiler>, (Erişim Tarihi:04.04.2019.)

⁷³ <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/katar/sectorler/genel-sektorel-bilgiler>, (Erişim Tarihi:04.04.2019.)

* Katar’da otellerin çoğunluğu 4 ya da 5 yıldızlı otellerdir.

Katar yabancı sermaye mevzuatı gereği Katar’da iş kurmak için % 51 Katarlı ortak olması gerekirken, turizm yatırımlarında %100 yabancı yatırımcıya sahip olmalarına olanak vermektedir⁷⁴.

Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere ülkede 2011-2015 yılları arasında turizme olan harcamaların, turizm gelirlerinin ve ziyaretçi sayısının arttığını görmekteyiz. Ülkede turizm gelirlerinin ihracat içindeki payı yıllar itibariyle artmaktadır. 2012 ve 2015 yılları incelendiğinde bu oranın nerdeyse 5 kat arttığını görmekteyiz.

Tablo 4
Katar Yıllık Ziyaretçi Sayısı, Turizm Gelirleri ve Turizm için Harcamaları (2010-2015)

Yıllar	Ziyaretçi Sayısı	Turizm Gelirleri(Milyon USD)	Turizm Harcamalar (Milyon (USD)	Turizm Gelirlerinin İhracattaki Payı (%)
2011	2.056.700	4.463.00	7.813.00	3,91
2012	2.323.500	7.220.00	10.702.00	5,47
2013	2.611.900	8.432.00	11.729. 00	6,38
2014	2.839.200	10.576.00	12.871. 00	13,72
2015	2.941.100	12.131.00	11.641.00	15,92

Kaynak: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL?locations=QA>, (Erişim Tarihi: 07.05.2019.)

2.2.3.4. Finans ve Bankacılık

Finans sektörünün az gelişmiş ekonomilerin gelişmesi için önemli olduğu kabul edilmektedir. Bu durum diğer az gelişmiş ülkelere kıyasla Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin petrole sahip olmaları sayesinde farklılık göstermektedirler. Böylece petrol ekonomiyeye katkıda bulunan bir aktör haline gelmektedir. Ancak yine de tek başına kalkınma için yeterli olmadığı görülmektedir. Kalkınma için petrol gibi zenginliklerin yanında sermaye piyasasının, ticari bankaların ve diğer finansal kurumların varlığı küresel ortamda rekabet etme gücünü artırmaktadır⁷⁵.

Katar’da 4’ü İslam Bankası olan 18 banka bulunmaktadır. Bunlar “Ahli Bank,” “Al Khaleji Bank”, “Commerical Bank of Katar”, “Doha Bank”, I”nternational of Katar”,

⁷⁴ <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/katar/sektorler/genel-sektorel-bilgiler>, (Erişim Tarihi:04.04.2019.)

⁷⁵ Genç, Sayım, ss. 241-242.

“Katar National Bank “, “Arab Bank”, “Bank Saderat İran”, “HSBC”, “Mashreq Bank”, “BNP Paribas”, “Standart Chartered”, “Qatar Development Bank” ve “United Bank” ülkede faal uluslararası bankalar iken “Barwa Bank”, “Masraf Al Rayan”, “Qatar Islamic Bank”, “Qatar International Islamic Bank” ise İslami bankalar olarak faaliyet göstermektedir⁷⁶. Bu bankaların toplamda 423 adet ATM’si, 73 adet banka şubesi ve 2.241 adet çalışanı bulunmaktadır⁷⁷. Katar’da bireysel bankacılık ön plandadır. Katar National Bank toplam mevduatın %50’sini idare etmektedir. Dünyada 5 büyük kentte ofis kuran TCMB, 2017 yılında Katar’da da temsilcilik açmıştır. Katılım bankalarımız da Katar’da tanıtılmakta olup çalışmalar yapılmaktadır⁷⁸.

2005 yılında faaliyete geçen Katar Finans Merkezinde İngitere Barclays Bankası ve Amerika Birleşik Devletleri Morgan Stanley gibi önemli uluslararası finans kuruluşları yer almaktadır. Bu ‘da onun Dubai ve Bahreyn gibi ticaret merkezleri ile rekabet imkanını arttırmaktadır.

Doha Menkul Kıymet Borsası ilk 1997 yılında faaliyete geçmiştir. 2009 tarihinde dünyanın önde gelen borsa grubu NYSE Euronext ile stratejik ortaklık anlaşması imzalamış ve artık Katar Exchange adı ile faaliyet göstermeye başlamıştır⁷⁹. Qatar Stock Exchange birincil hisse senedi piyasasıdır. Piyasada 43 kayıtlı firma işlem görmektedir. Katar Menkul Kıymetler Borsası, yatırımcılara kurumsal stratejilerinin bir parçası olarak sermaye artırımını için bir alan yaratarak şeffaf ve verimli bir şekilde ticaret yapabilecekleri bir platform sağlayarak Katar ekonomisine destek vermektir. Borsa, Katar’ı dünya çapında bir uluslararası pazar olarak kurmayı ve Doha’ya yeni ticaret ürünleri, teknoloji ve uluslararası yatırımcılar ve ihraççılar sunarak, ülkenin bölgesel bir finans merkezi konumunu güçlendirmeyi amaçlayan kapsamlı bir ulusal stratejinin bir parçası olmayı amaçlamaktadır⁸⁰.

---

⁷⁶ Ahmed Al Ashker, The Islamic Business Enterprise, London: Crom Helm 1987, ss. 115-140.

⁷⁷ http://www.sesric.org/cif.php?c_code=43, (Erişim Tarihi 29 Nisan 2019.)

⁷⁸ <http://uzmanpara.milliyet.com.tr/haber-detay/gundem2/merkez-bankasi-katara-acildi/68000/68535/>, (Erişim tarihi: 17.04.2019.)

⁷⁹ <https://www.qe.com.qa/about-qse>, (Erişim Tarihi 27 Nisan 2019.)

⁸⁰ **Katar Borsası Resmi İnternet Sitesi**, <https://www.qe.com.qa/about-qse>, (Erişim Tarihi 27 Nisan 2019.)

2.3.MAKROEKONOMİK ÇEVRE

2.3.1.Enflasyon

Enflasyon en kolay tanımıyla FGD’de ortaya çıkan sürekli artış demektir⁸¹. Burada dikkat edilmesi gereken nokta enflasyon için tek tek mallara ve hizmetlere değil FGD’ ye bakılması gerektiğidir. Ayrıca fiyatlar genel düzeyinde ani artış değil sürekli bir artış yaşanması gerektiğidir⁸².

Tablo 5’de görüldüğü üzere Katar 2010 yılında bir deflasyon yaşamış 2011 yılında enflasyon oranı 1,13’e çıkmıştır. 2014 yılı dünya petrol fiyatlarının da artmasının etkisiyle oran 3,35’e çıksa da 2015 yılında 1,61, düzeyinde gerçekleşmiştir. Katar’ın 2010 ile 2015 yılları arası enflasyon rakamları göz önüne alındığında ülkede enflasyon probleminin olmadığı görülmektedir.

Türkiye’yle karşılaştırdığımızda ise 2010 yılında 8,56 olan enflasyon rakamı sırasıyla 2011 yılında 6,47, 2012 yılında 8,89, 2013 yılında 7,49, 2014 yılında 8,85, 2015 yılında 7,67 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5
Katar ve Türkiye’de Enflasyon Oranı (%)

ÜLKE	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Katar	-2,4	1,13	2,31	3,21	3,35	1,61
Türkiye	8,56	6,47	8,89	7,49	8,85	7,67

Kaynak: World Bank Data, <https://data.worldbank.org/country/qatar>, Erişim Tarihi:05.05.2019.

2017 yılında Suudi Arabistan önderliğinde bazı körfez ülkeleri* Katar’la siyasi bağlarını kesip, ticari ilişkilerini askıya almıştır⁸³. Katar Hükümeti, körfez ülkelerinin uyguladığı ambargo neticesinde Katar’ın ekonomik durumunu olumsuz

⁸¹ Mahfi Eğilmez, Ercan Kumcu, Ekonomi Politikası Teori ve Türkiye Uygulaması, OM Yayınevi 2002 s. 115.

⁸² Mahfi Eğilmez, “Enflasyon Düştü mü?”. **Kendime Yazılar**, <http://www.mahfiegilmez.com/2019/03/enflasyon-dustu-mu.html>, (Erişim Tarihi:01.05.2019.)

⁸³ **Basra’da Katar Açmazı**, Journal of International Relations and Diplomacy, Cilt 1, Sayı 1, Ekim 2018, s. 75-91.

etkilemiştir⁸⁴.Ancak verilere baktığımızda enflasyonist bir durumun olmadığı görülmektedir.

2.3.2. İşsizlik

Katar dünyadaki en düşük işsizlik oranına sahip ülkedir. Ülkede yaşam standartları pahalı olması sebebiyle Katar'a gelen göçmen nüfus belli bir işte çalışmak zorundadır. Çalışmayan göçmen nüfusa oturma izni verilmemektedir. 2010 yılından beri özellikle Asya ülkelerinden Katar'a çalışmaya gelen işgücünün neredeyse tamamı Katar tarafından istihdam edilmiştir.

Tablo 6'da gösterildiği üzere 2010 yılında yüzde 0,45, 2011 yılında yüzde 0,56 ya çıkmış, 2014 yılında yüzde 0,19 düşmüştür. Katar, 2015 yılında yüzde 0,06 ile dünyadaki en düşük işsizlik oranına sahiptir.

Tablo 6
Katar'da İşsizlik Oranı

Yıllar	İşsizlik Oranı (Genel)	İşsizlik Oranı (Kadın)	İşsizlik Oranı (Erkek)
2010	0,45	2,71	0,14
2011	0,56	3,32	0,17
2012	0,48	2,81	0,14
2013	0,27	1,47	0,09
2014	0,19	0,99	0,06
2015	0,16	0,79	0,06

Kaynak:<https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.MA.ZS?end=2018&start=2010>, Erişim Tarihi:01.01.2019.; http://www.sesric.org/cif.php?c_code=1 Erişim Tarihi:01.05.2019.; <https://www.ilo.org/ilostatcp/CPDesktop/?list=true&lang=en&country=QAT>, (Erişim Tarihi:07.05.2019.)

İşgücünün %54,59'u sanayi, %44,17'si hizmet ve %1,24'ü tarım sektöründe çalışmaktadır. İşgücünün içinde ücretli ve maaşlı işte çalışan işçi oranı %99,50 kendi işine sahip olanlar ise %0,40'dır⁸⁵.

⁸⁴ <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/katar/ulke-profil/genel-ekonomik-durum>, (Erişim Tarihi:07.05.2019).

* Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn

⁸⁵ http://www.sesric.org/cif.php?c_code=43, (Erişim tarihi 01.05.2019).

2.3.3. GSYH, Kişi Başına Düşen Milli Gelir ve Büyüme

Dünyada çoğu ülke ekonomik krizlerle boğuşurken Katar'da GSYH ve Kişi Başına Düşen Milli Gelirin azalmadığını görüyoruz.

Tablo 7'de 2011 yılı GSYH 167.775.000.00-USD iken 2014 yılında 206.225.000.00-USD'ye yükselmiştir.

Tablo 7'de 2014 yılında yaşanan petrol fiyatlarının düşüşü etkisiyle 2015 yılında GSYH 161.74.000.000 USD'ye düşmüştür. Katar dünya sıralamasında 2015 GSYH'sıyla 52. sırada yer almaktadır⁸⁶.

Kişi başına düşen milli gelir göstergesi yer almıştır. Katar'da 2014 yılı petrol gelirlerindeki düşüşün milli gelir gibi kişi başına düşen gelirden de azalma yaşatmıştır. 2014 yılı KBMG 86.852 USD iken 2015 yılında 65.177-USD'ye düşmüştür. 2017 yılında 2014 yılı düzeyine henüz gelememesine rağmen kişi başı gelirden dünya sıralamasında ikinci sırada yer almaktadır⁸⁷.

Büyüme oranları Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'daki yıllık değişime göre hesaplanmaktadır. 2010 yılında %19.592 ile zirvede iken, 2011 yılında %13.375'e gerilemiştir. 2012 ve 2013 yıllarında %4'lerde seyretmiştir. 2017 yılında %1,58 ile dünya sıralamasında 169. sırayı almıştır.

---

⁸⁶ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/qa.html>, (Erişim tarihi:01.05.2019).

⁸⁷ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/qa.html>, (Erişim Tarihi:01.05.2019).

Tablo 7
GSYH (Milyar USD), Kişi Başına Düşen Milli Gelir

Yıllar	GSYH Büyüme Oranı (%)	GSYH (Milyar USD)	Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Bin)
2010	19.592	125.122	70.306
2011	13.375	167.775	85.948
2012	4,687	186.834	88.564
2013	4,41	198.728	88.304
2014	3,979	206.225	86.852
2015	3,658	161.74	65.177

Kaynak:<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=QA>,
<http://www.sesric.org/website-search.php?q=qatar>, (Erişim Tarihi 01.05.2019)

2.4.MİKRO EKONOMİK ÇEVRE

2.4.1. Katarda Vergi Sistemi ve Politikası

Katar, elde ettiği petrol ve doğalgaz gelirleriyle kamu harcamalarının büyük bir bölümünü karşıladığı için vergi gelirlerine ihtiyaç duymamaktadır. Birçok ülkede uygulanan harcama/katma değer, kişisel gelir vergisi ve diğer birçok vergi Katar’da uygulanmamaktadır. Petrol fiyatlarının düşmesiyle petrol gelirlerinde yaşanan azalma kamu gelirleri içinde vergi gelirlerinin oranını arttırmıştır.⁸⁸.

Katar’da yürürlükte olan vergiler sadece yabancılardan alınan kurumlar vergisi (%10) ve gümrük vergisidir. (%5). Körfez İş birliği Konseyi’ne, GAFTA’ya üye olan Arap ülke malları ve Katarlı firmalar vergiden muaftır⁸⁹.

Bununla birlikte, aşağıdaki tabloda ürünlerin ithalatında gümrük vergisi oranları yer almaktadır. (bk. EK.3).

⁸⁸ PWC Denetim Şirketi Resmi İnternet Sitesi , Katar Raporu,<https://www.pwc.com/m1/en/tax/documents/doing-busine ss. -guides/doing-busine ss. -guide-qatar.pdf>, (Erişim Tarihi 01.05.2019.)

⁸⁹ <https://www.pwc.com/m1/en/tax/documents/doing-busine ss. -guides/doing-busine ss. -guide-qatar.pdf>, (Erişim Tarihi 01.05.2019.)

Tablo 8
Katarda Bazı Ürünlerde Uygulanan Gümrük Vergisi Oranları

	Uygulanan Oran		Uygulanan Oran
Canlı Hayvanlar	0%	Çelik Levhalar	20%
Taze sebze ve meyveler	0%	Üre	30%
Deniz ürünleri	0%	Müzik Aletleri ve Sanat Eserleri	15%
Buğday, pirinç, mısır	0%	Tütün ve Tütün Mamulleri	100%
Un	0%	Alkollü İçkiler	100%
Çay ve kahve	0%	Süttozu,	0%
Şeker	0%	Tohumlar	0%
Yem bitkileri	0%	Çimento	0%
Baharatlar	0%	Çelik	0%

Kaynak: <https://ticaret.gov.tr/data/5b88859a13b87615b0eea9de/f471aa1c6e30c485ade394c012e12709.pdf>
(Erişim Tarihi:05.04.2019.)

2.4.2. Katarda Sağlık Ekonomisi

MENA ülkelerinde sağlık harcamalarının toplam GSMH içindeki payına baktığımızda 2014 yılında %4,3'lük bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir⁹⁰.

Aşağıdaki tabloda Katar'da 2010 yılında GSYH içindeki sağlık harcamalarının yüzdesi 1.27 iken 2014 yılında %2,1 ve 2015 yılında %2.61'e çıktığını görmekteyiz..

Kişi başına düşen sağlık harcamasının 2010 yılında 1.257-USD, 2014 yılında 2.104-USD'ye ve 2015 yılında 2.056-USD'ye arttığı görülmektedir.

⁹⁰ Genç, Sayım, s. 156.

Tablo 9
Katar'da Sağlık Harcamalarının GDP içindeki Yüzdesi (%), Kişi Başına Düşen Sağlık Harcaması (USD) (2010-2015)

Yıllar	Sağlık Harcamalarının GDP içindeki Yüzdesi (%)	Kişi Başına Düşen Sağlık Harcaması
2010	1.27	1.257
2011	1.18	1.375
2012	1.38	1.548
2013	1.75	1.833
2014	2.1	2.104
2015	2.61	2.056

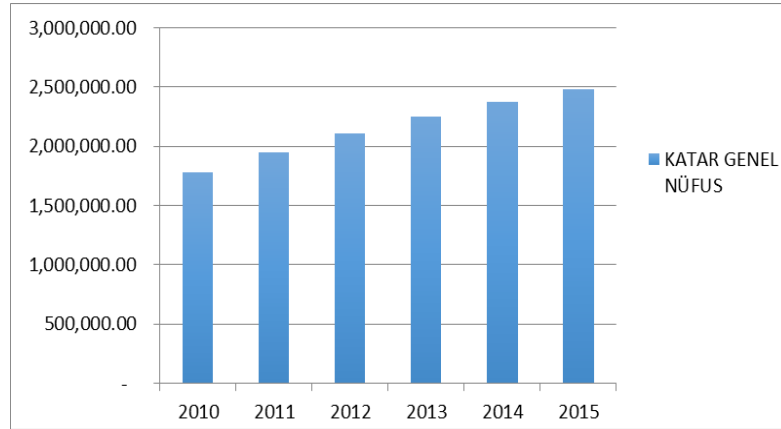
Kaynak: <https://data.worldbank.org/indicator/SH.XPD.CHEX.PC.CD?locations=QA>,
(Erişim Tarihi: 05.05.2019.)

Bu durum Katar'ın GSYH içinde sağlık harcamalarına olan duyarlılığının arttığını göstermektedir

2.4.3. Katar'da Emek Piyasası ve İstihdam Yapısı

Ortadoğu Ülkelerinde genel olarak son 5 yılda nüfus artmıştır⁹¹.

Şekil 6'da görüldüğü üzere Katar'ın nüfusu 2010 yılında 1.779.676 kişi iken 2017 yılı nüfus sayımına göre bu rakam 2.639.211 kişiye çıkmıştır.

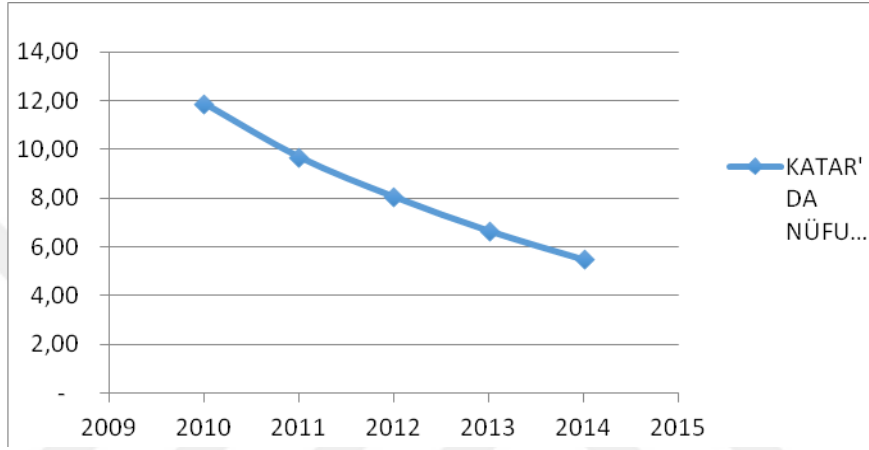

Şekil 6: Katar Genel Nüfusu

Kaynak: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=QA>,
(Erişim Tarihi:04.04.2019)

⁹¹ Genç, Sayım, s. 67.

Şekil 7’de Katar’ın nüfus artış hızı incelendiğinde 2007 yılının bir kırılma noktası olduğunu görmekteyiz. 2007 yılında %17,74 olan nüfus artış hızı 2017 yılı itibariyle %2,7’ye düşmüştür. Doğal nüfus artışı dışında dışarıdan çalışmak için gelen geçici göçün etkisi olduğunu görülmektedir.

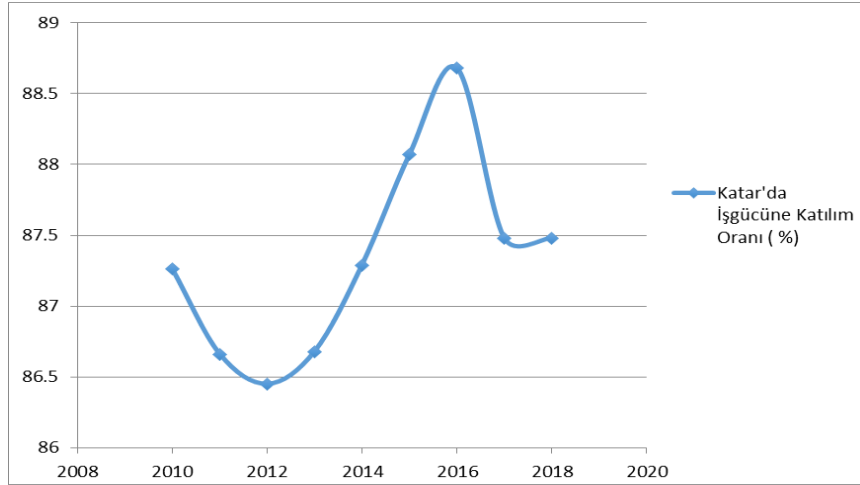

Şekil 7: Katar'da Nüfus Artış Hızı

Kaynak: İnternational Labour Organization,
<https://www.ilo.org/ilostatcp/CPDesktop/?list=true&lang=en&country=QAT>, (Erişim Tarihi:04.05.2019.)

Şekil 8’de Katar’da işgücüne katılım oranı 2010 ile 2018 arası artış olduğunu görmekteyiz. 2010 yılında 1.340,552 olan toplam işgücü içinde işgücüne katılım oranı %86,66, 2016 yılında %88,68 ve 2018’de 2.015.696 toplam işgücü içinde bu oran %87,48 olarak gerçekleşmiştir. Toplam işgücü içinde kadınların katılımı 2010 yılında %12,05 iken 2018 yılında %14,05 olarak gerçekleşmiştir. Toplam işgücü içinde tarımda çalışan işgücü oranı yüzde 1.24, sanayide çalışanların oranı yüzde 54.59, hizmet sektöründe çalışanların oranı ise yüzde 44.7’dir. Sektör dağılımındaki bu oranın 2010 yılından beri değişmediği görülmektedir⁹².

⁹² <https://data.worldbank.org/>, (Erişim Tarihi: 05.05.2019); <https://www.ilo.org/ilostatcp/CPDesktop/?list=true&lang=en&country=QAT>, (Erişim Tarihi:05.05.2019.)

Şekil 8: Katar'da İşgücüne Katılım Oranı (%)

Kaynak: International Labour Organizasyon ve World Bak verilerinden derlenmiştir.
<https://www.ilo.org/ilostatcp/CPDesktop/?list=true&lang=en&country=QAT>.(Erişim Tarihi: 05.05.2019.)
<https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.ACTI.1524.NE.ZS?locations=QA>
 (Erişim Tarihi: 05.05.2019.)

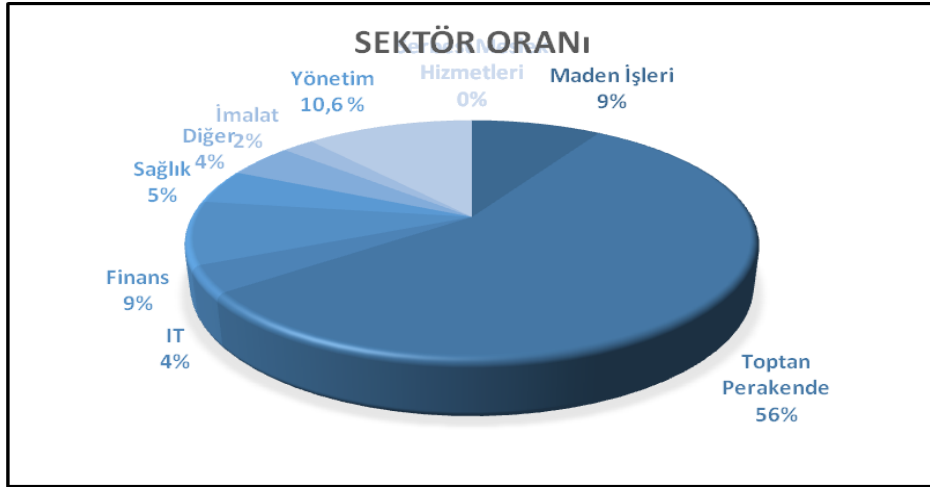
2.4.3.1. Katarda Girişimcilik

Girişimcilik ekonomik kalkınma ve büyüme için önemlidir. Girişimcilik bir ülkenin piyasasının istikrarlı işlemesini ve başka piyasalarla çalışma ortaklığı yapmasını sağlar. Ticaretin, üretimin, doğrudan yabancı yatırımların artması ve gelir dağılımında adaletsizliğin azalması girişimciliğin kazanımlarıdır⁹³.

Katar Kalkınma Bankası GEM (Global Entrepreneurship Monitor) raporuna göre; Katar, Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkeleri (65 ülke) arasında 50. sırada yer alarak girişimcilik faaliyetlerinde diğer ülkelere göre oldukça geride olduğu görülmektedir. Rapor, girişimcilikte cinsiyet dağılımını göstermekte olup, kadınların %6,8 ile MENA ortalamasına eşit olmasına karşı; erkeklerin ise %11,8 ile MENA ortalamasının (%13,8) altında kaldığını göstermektedir. Katar'da 2016 yılında kurulan iş yeri oranı ise %3 olup; bölgesel inovasyona dayalı ekonomilerden (%6,5) daha düşüktür. Sektör bazında ise bu dağılım aşağıdaki grafikte gösterilmiştir⁹⁴.

⁹³ Lois Stevenson, **Private Sector and Enterprise Development Fostering Growth in the Middle East and North Africa**, Massachusetts: Edward Elgar Yayıncılık, 2010, s. 171.

⁹⁴ **Katar Kalkınma Bankası**, <https://www.qdb.qa/en/Documents/GEM%20Qatar%202016%20Report%20EN.pdf>, (Erişim Tarihi: 04.03.2019.)

Şekil 9: Katar’da Girişimci İşgücünün Sektörel Dağılımı

Kaynak: Katar Kalkınma Bankası 2016 yılı GEM (Global Entrepreneurship Monitor) Raporu <https://www.qdb.qa/en/Documents/GEM%20Qatar%202016%20Report%20EN.pdf>, (Erişim Tarihi: 04.03.2019)

Genç Katarlıların çoğu mevcut konjonktürün girişimcilik açısından uygun olduğunu vurgulamaktadırlar. Girişimcilik Katarlıların üçte biri için iş yaratma avantajı olmaktadır. Kendi işyerine sahip olmayan Katarlıların %29’u gelecek aylar içinde iş kurmayı hedeflemektedir. Mevzuattaki Katarlı ortağın payı (%51), devlet tekelleri ve oligopoller, şirket kuruluşu, ticaret ve ihale mevzuatının açık olmaması, dışarıdan bir iş tecrübesini gerektirmektedir. Bu profesyonel destek olmadan katarlı firmaların ihale alması ve ya işleri bitirebilme şansları bulunmamaktadır⁹⁵.

2.5. Dış Ticaret

Katar’ın dış ticareti enerji fiyatlarından etkilenmektedir. Bunun dışında ülkenin petrol ve doğalgaz sektöründe yaptığı yatırımlar, alt yapı ve telekomünikasyon geliştirme programı, sayesinde dış ticaret fazlası 2010 ve 2014 yılları arası iki kat artmıştır. 2014 petrol fiyatlarının düşmesi sonucu ise dış ticaret fazlası 2010 yılı seviyesinin de altına düşmüştür.

Tablo 10’da 2011 yılında dış ticaret fazlası 92.114.806-USD, 2012 yılında 106.902.311-USD, 2014 yılında 100.926,605-USD’ye ulaşmıştır. 2014 yılından sonra

⁹⁵ Genç, Sayım, s. 112.

sert bir düşüşün olduğunu görmekteyiz. 2014 petrol fiyatlarının düşmesiyle ihracat tutarı düşse de söz konusu ticaret fazlası sürmektedir.

Tablo 10
Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Denge	Dış Ticaret Hacmi
2010	74.530,18	22.438,26	52.091,92	96.968,44
2011	114.266,14	21.710,14	92.556,00	135.976,28
2012	131.937,95	24.422,22	107.515,73	156.360,17
2013	132.495,73	25.746,94	106.748,79	158.242,67
2014	126.286,11	29.380,10	96.906,01	155.666,21
2015	76.201,72	31.629,45	44.572,27	107.831,17

Kaynak:<https://data.worldbank.org/country/qatar>,<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/qa.html>, http://www.sesric.org/cif.php?c_code=43, (Erişim Tarihi:03.05.2019)

2.5.1. İthalat

Katar'ın başlıca ithal ettiği ürünler makine, mekanik aletler nükleer reaktörler, binek otomobiller, elektrikli cihazlar, hava ve uzay taşıtı, demir ve çelik, gıda canlı hayvanlardır. Ürün grupları ve yıllar tabloda gösterilmiştir. (bk. EK:4)

Katar 'ın ürün ithal ettiği ülkelerin başında ABD, Çin, Almanya, Japonya, Birleşik Arap Emirlikleri olup bunu S. Arabistan, İngiltere, İtalya takip etmektedir.

Tablo 11
Katar'ın İthalat Yaptığı Başlıca Ülkeler (Bin Dolar)

ÜLKELER	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Amerika	3,163,885	2,796,011	2,874,004	3,207,343	3,485,335	3,575,672
Çin	855,444	1,198,757	2,547,844	2,659,726	3,212,337	3,765,052
Almanya	2,052,797	1,418,791	1,721,275	1,775,359	2,171,136	2,442,326
BAE			2,035,725	1,973,776	2,492,671	2,860,802
Japonya	1,142,499	1,018,246	2,131,784	1,913,734	1,954,232	2,134,154
S. Arabistan			1,218,952	1,216,354	1,390,150	1,405,777
İngiltere	1,531,172	1,805,100	1,175,083	1,348,956	1,658,559	1,852,846
İtalya	1,238,071	1,061,425	1,274,072	1,539,183	1,491,749	1,450,888
Hindistan	373,984	741,066	936,374	894,214	1,167,537	1,215,772
Fransa	919,962	1,042,769	766,02	757,089	928,094	1,245,662
İsviçre	376,639	435,069	1,009,920	854,004	953,576	883,865
Kore	472,666	469,004	796,955	1,080,291	1,031,066	888,593
Türkiye	162,546	188,135	368,353	319,571	456,039	524,863
Avustralya	257,223	388,125	723,995	593,78	521,002	632,302
Tayland	266,497	286,27	527,776	483,084	523,505	507,65
İspanya	161,44	270,586	303,962	305,995	349,693	366,148
Brezilya	294,997	336,995	417,849	366,214	423,781	548,643
Umman			166,691	335,519	385,41	347,913
Singapur	204,901	228,3	136,704	594,787	359,68	137,701
Kanada			176,865	258,776	188,699	166,069
Mısır	226,991	274,739	303,013	234,311	323,578	361,095
Bahreyn	619,447	778,246	445,223	256,17	327,7	289,723
Hollanda	422,57	393,207	377,723	292,917	347,751	440,564

Kaynak: Trade Map,

https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c634%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1, (Erişim Tarihi: 03.05.2019.)

2.5.2. İhracat

Ortadoğu ve Afrika bölgesinin en önemli ihracat malını petrol ve doğal gaz oluşturmaktadır ⁹⁶.

⁹⁶ Tiğinçe Oktar, Hamdi Genç, **Ortadoğu ve Kuzey Afrika Ülkelerinde Ekonomik Dönüşüm**, İstanbul: İTO Yayınları, 2010, s.39.

Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi, Japonya, Kore, Hindistan, Çin, BAE, en fazla ihracat yaptığı ülkeler arasında olup, bunu Singapur, Tayland, İngiltere takip etmektedir. Japonya büyük ölçüde petrol ve petrol ürünleri grubunda, Katar'ın ihracatının en büyük oranını almaktadır.

Tablo 12
Katar'ın ihracat Yaptığı Başlıca Ülkeler (Bin Dolar)

Ülkeler	2012	2013	2014	2015
Japonya	36.890.860,00	39.923.181,00	33.288.666,00	16.194.231,00
Güney Kore	24.675.804,00	24.550.643,00	24.722.647,00	13.488.836,00
Hindistan	14.629.770,00	14.303.199,00	16.739.734,00	9.286.450,00
Çin	6.814.137,00	8.864.561,00	10.109.150,00	5.238.217,00
BAE	5.957.979,00	5.824.458,00	6.680.316,00	4.734.993,00
Singapur	7.037.939,00	6.963.099,00	8.093.923,00	3.503.162,00
Tayland	2.630.337,00	3.568.243,00	3.430.900,00	2.696.468,00
İngiltere	4.571.683,00	3.855.683,00	3.027.826,00	3.481.441,00
Taipei, Chinese	5.283.871,00	5.754.122,00	4.469.420,00	3.028.856,00
Mısır	190.021,00	56.942,00	82.287,00	699.382,00
İtalya	263.392,00	2.641.577,00	1.896.164,00	1.595.925,00
Belçika	1.703.064,00	1.701.679,00	1.329.685,00	1.338.003,00
Pakistan	392.248,00	220.720,00	244.319,00	315.177,00
USA	1.130.710,00	795.677,00	545.452,00	909.774,00
Malezya	1.271.706,00	963.511,00	684.968,00	522.220,00
Kuveyt	845.550,00	1.141.826,00	772.661,00	464.878,00
İspanya	4.437.690,00	1.276.467,00	1.372.811,00	784.021,00
S. Arabistan	1.344.819,00	1.133.850,00	1.160.112,00	896.618,00
Area Nes	953.355,00	840.093,00	896.270,00	477.172,00
Türkiye	1.187.756,00	785.432,00	1.389.216,00	971.012,00
Endonezya	1.495.001,00	1.203.900,00	1.348.920,00	589.743,00

Kaynak: Trade Map

https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c634%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1, (Erişim Tarihi:03.05.2019.)

Katar'ın ihracatında ham petrol, petrol gazları, LNG ve rafine edilmiş petrol ürünleri ihracatın büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. 2016 yılı ihracat rakamı 73.105.480,00-USD iken sadece petrol ve doğal gaz ihracatı 46.473.273,00-USD olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 13
Katar'ın İhracatında Başlıca Ürünler (Bin Dolar)

Ürünler	2013	2014	2015	2016
Toplam	136.855.116,00	131.591.553,00	77.971.079,00	73.105.480,00
Petrol, Doğal Gaz	119.982.376,00	113.901.115,00	64.534.030,00	46.739.273,00
Etilen Polimerleri	5.155.820,00	5.301.876,00	2.864.836,00	2.907.769,00
Azotlu kimyasal gübreler	2.187.184,00	1.760.214,00	1.752.540,00	1.231.537,00
İşlenmemiş Alüminyum	2.561.680,00	2.945.886,00	1.797.677,00	1.154.808,00
Hidrokarbonlar	2.336.406,00	2.538.523,00	1.728.798,00	1.105.284,00
Demiryolu ve tramvay dışındaki araçlar bunların parçaları ve aksesuarları	507.308,00	657.063,00	728.823,00	701.307,00
Saf Amonyak	739.200,00	978.392,00	989.723,00	688.512,00
Turbo Jetler, Turbo Popeller, Diğer Gaz Tribünleri	553.194,00	460.387,00	630.092,00	668.585,00
Demir ve Çelik	1.127.155,00	1.197.102,00	743.115,00	294.850,00
Diğer Hava Taşıtları	243.049,00	140.637,00	181.463,00	263.880,00
Her nevi Kükürt	280.299,00	327.554,00	335.616,00	200.409,00
Diğer Hava Taşıtları	50.742,00	220.160,00	186.025,00	108.854,00
Mücevher Eşyası	16.418,00	15.167,00	26.018,00	83.227,00
Diğer Yerlerde Belirtilmeyen Ürünler	0,00	0,00	71.044,00	72.434,00
Yatlar, Diğer Eğlence ve Spor Teknesi	18.662,00	51.157,00	344.254,00	53.798,00
Optik ve Medikal Cihazlar	34.927,00	42.983,00	50.575,00	44.059,00
Canlı Hayvanlar	40.454,00	49.865,00	127.092,00	34.926,00
Silah Muhimmat Aksesuar ve Parçaları	13.872,00	26.785,00	36.257,00	28.671,00
Demiryolu Tramvay Lokomotifleri, Vagonlar Bunların Parçaları	3.919,00	2.748,00	5.384,00	15.928,00
Değirmencilik Endüstrisi Ürünleri	8.825,00	6.372,00	9.410,00	12.830,00
Seramik Ürünler	45.658,00	1.895,00	8.062,00	11.087,00

Kaynak Trade Map,

https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c634%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1, (Erişim Tarihi:06.05.2019.)

2.5.3. İkili Anlaşmalar

-Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması

Türkiye ve Katar arasında 25/12/2001 tarihinde imzalanan ve 11/ 02/ 2008 Tarihinde yürürlüğe giren anlaşma 29 Maddeden oluşmaktadır.

Çifte Vergilendirmeyi Önleyen Anlaşma gelir üzerinden alınan vergilerde* mükerrer vergilendirmeyi engellemektedir.

İki ülke arasında, yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşması, Ekonomik ve Teknik İş birliği Anlaşması, Hava Ulaştırma Anlaşması, Ekonomik ve Teknik İş birliği Karma Komisyonu (KEK) anlaşması da imzalanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

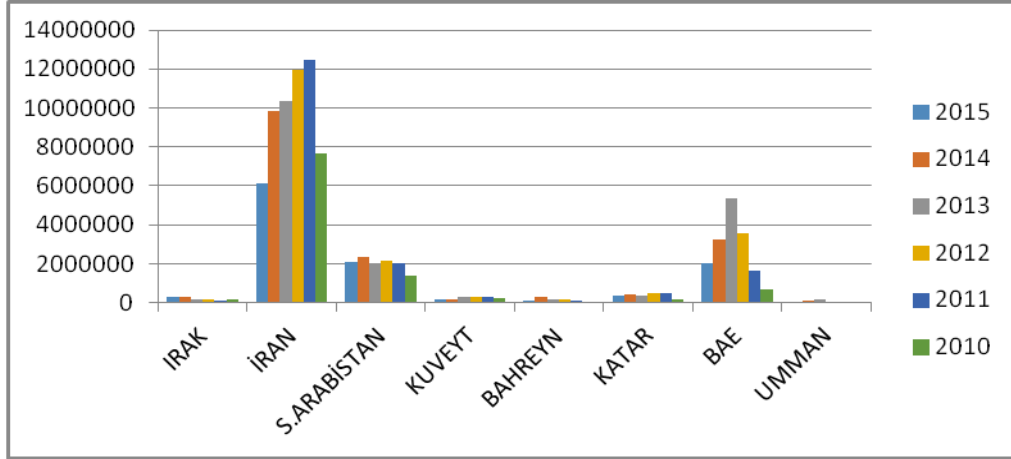
2010-2015 YILI KATAR-TÜRKİYE TİCARİ İLİŞKİLERİ

3.1. TÜRKİYE’NİN DIŞ TİCARETİ

3.1.1. Türkiye – Basra Körfezi Ticari İlişkileri

Türkiye’nin 2010 yılı ithalat verilerine baktığımızda toplam ithalat tutarı 185.544.332-USD iken Körfez Ülkeleri ile yaptığımız ithalat tutarı 10.380.213-USD olarak gerçekleşmiştir. Bu tutarı 2015 yılı ile karşılaştırdığımızda toplam ithalatımızın körfez ülkeleri oranının 0,05 olduğunu ve oranın değişmediğini görmekteyiz. 2010 yılında Körfez Ülkelerinden yapılan ithalatta en fazla ithalat yaptığımız 3 ülke sırasıyla İran, S. Arabistan ve BAE ‘dir.

Türkiye’nin 2015 yılı toplam ithalat tutarı 207.234.359 USD iken, 11.184.712 USD’lik kısmını Körfez ülkeleriyle gerçekleştirmiştir. Bölgede en fazla ithalat yaptığımız ülke İran sonra Suudi Arabistan ve BAE takip etmektedir. Katar 360.978-USD ile 5. Sırada yer alıp; oldukça düşük olduğu görülmektedir.

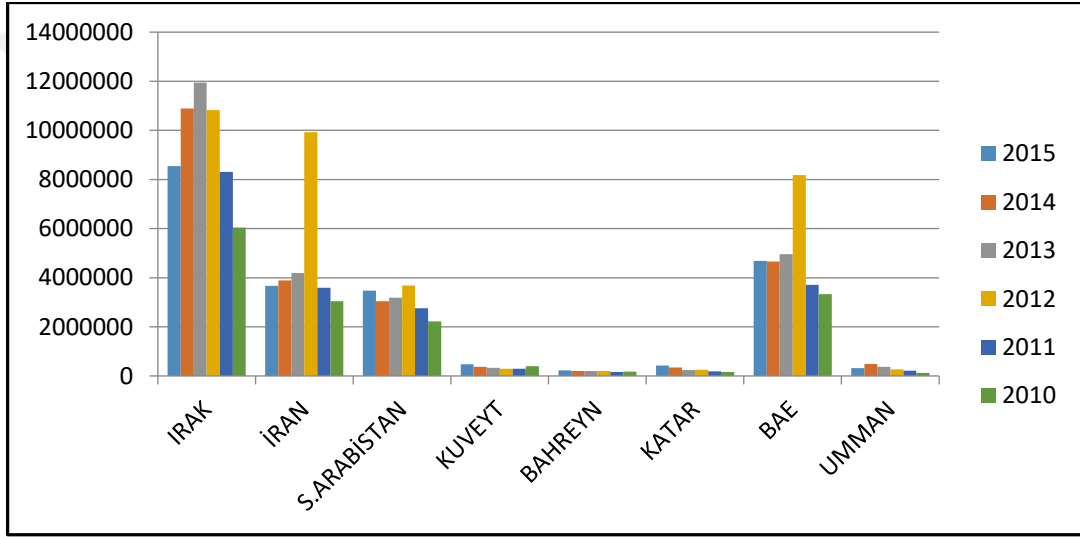

Şekil 10: Basra Körfezi Türkiye İthalat Verileri

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir. <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, (Erişim Tarihi:14.05.2019.)

Türkiye'nin 2010 yılı ihracat verilerine baktığımızda toplam ihracat tutarın 113.883.219-USD olarak gerçekleştiğini, Katar ile olan ihracat tutarımızın ise 162.549-USD olduğunu görmekteyiz.

Türkiye'nin 2015 yılında toplam ihracat tutarının 143.838.871-USD olduğunu ve bunun 18.698.003-USD'lik kısmını körfez ülkelerine gerçekleştiğini görmekteyiz. Sırasıyla Irak, BAE, İran ve Suudi Arabistan'a yapılan ihracat rakamları 8.549.967-USD, 4.681.255 -USD, 3.663.760 -USD ve 3.472.514 -USD'dir. Katar'a yapılan ihracat tutarımız ise 423.088-USD'dir.

Şekil 11: Türkiye-Basra Körfezi İhracat Verileri

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir. <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, (Erişim Tarihi:14.04.2019.)

3.1.2. Türkiye'nin Katar'a İhracatı

2011 yılında Türkiye'nin Katar'a ihracatı 188.000 -USD, 2012 yılında 257.000 -USD, 2013 yılında 244.000 -USD, 2014 yılında 344.000 -USD, 2015 yılında 423.000 -USD'dir.

Katar'ın Türkiye'den aldığı ihraç ürünlerinin başında kıymetli metaller ve kaplamalarından mücevher eşyaları, demir çelikten inşaat aksamı gelirken diğer mobilya aksamı ve parçaları, elektrik kontrol dağıtım tabloları, izole edilmiş tel, kablo, petrol yağları, mobilyalar, giyim sıralamayı takip ettiği görülmektedir. (bk.EK2, s.61).

3.1.3. Türkiye'nin Katar'dan İthalatı

Türkiye'nin Katar'dan ithalatı 2011 yılında 481.000 -USD sırasıyla 2012 yılında 466.000 -USD, 2013 yılında 373.000 -USD, 2014 yılında 394.000 -USD, 2015 yılında 360.000 -USD olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Katar'dan ithalatında işlenmemiş alüminyum ilk sırayı alırken etilen polimerleri, petrol yağları ve bitüm minarelerden çıkan yağlar, azotlu heterosikli bileşikler ve demir çelikten yarı mamuller sırayı takip etmektedir.(bk. EK:4)

3.1.4 Türkiye- Katar Dış Ticaret Dengesi

Katar ve Türkiye arasında ticaret hacmi 2007 yılında 479 milyon -USD, 2008 yılında yüzde 157 artarak 1 milyar -USD, 2011 yılında 858 milyon -USD, 2012 yılında 723 milyon -USD, 2013 yılında yüzde 17 azalarak 597 milyon -USD, 2014 yılında yüzde 24 artarak 739 milyon -USD, 2015 yılında yüzde 6 artarak 784 milyon -USD, 2016 yılında yüzde 9 azalarak 710 milyon -USD, 2017 yılında yüzde 29 artarak 913 milyon USD ve 2018 yılı itibariyle yüzde 57 artarak 1,4 milyar-USD olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 14
Türkiye -Katar Dış Ticaret Dengesi

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2007	449.962,00	29.643,00	479.605,00	420.319,00
2008	1.074.012,00	159.352,00	1.233.365,00	914.659,00
2009	289.363,00	85.652,00	375.015,00	203.710,00
2010	162.549,00	177.046,00	339.595,00	-14.496,00
2011	188.137,00	670.325,00	858.463,00	-482.187,00
2012	257.491,00	466.498,00	723.989,00	-209.007,00
2013	244.077,00	373.923,00	597.942,00	-129.904,00
2014	344.806,00	394.552,00	739.358,00	-49.746,00
2015	423.097,00	360.978,00	784.075,00	62.119,00

Trade Map ve TÜİK verilerinden derlenmiştir.

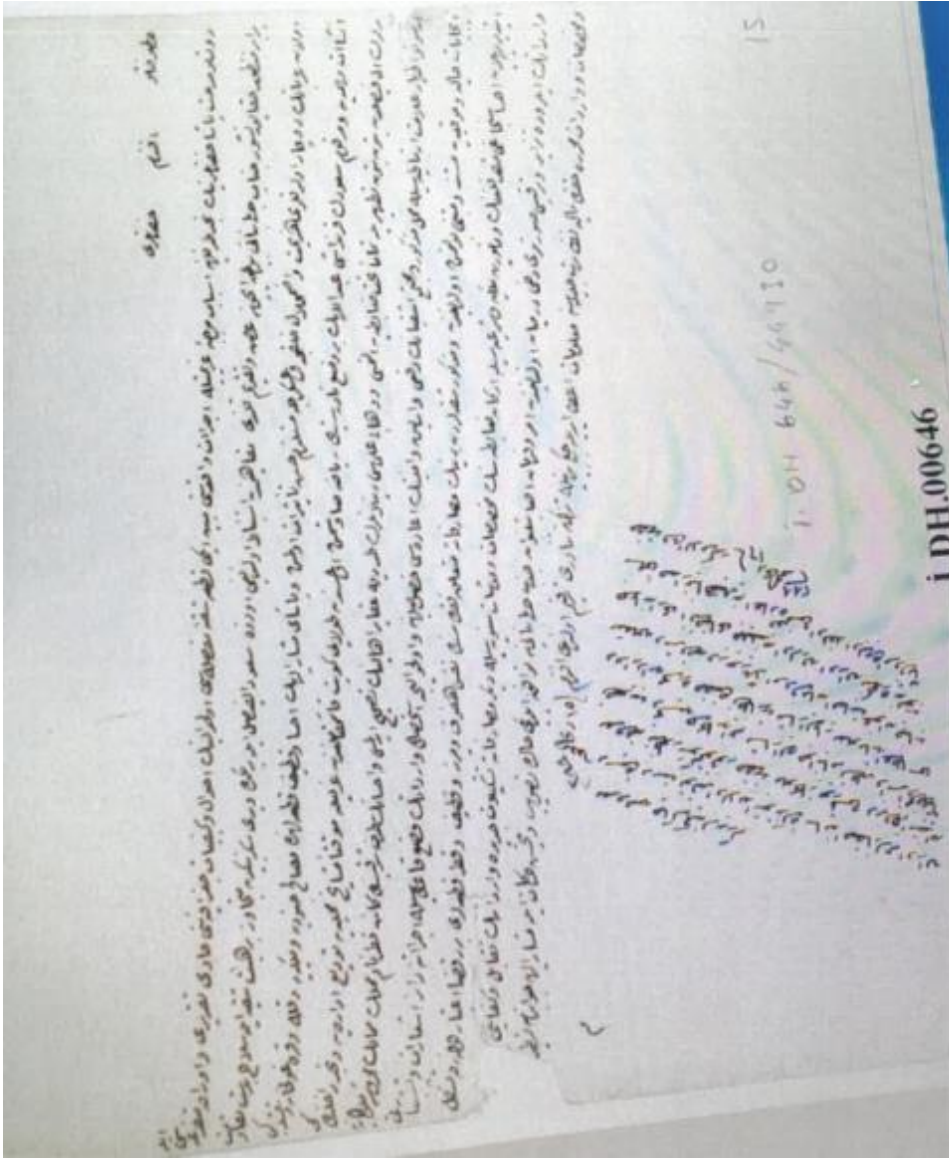
https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx?nvpm=1%7c792%7c%7c634%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1, Erişim Tarihi:05.05.2019.; <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, (Erişim Tarihi:05.05.2019.)

EKLER

EK-1: Katar'ın Kaza Olduđuna Dair Padiřah İradesi

Kaynak: Başkanlık Osmanlı Arşivi BOA İ.DH (İrade Dahiliye) 646/44930

EK-1: Katar'ın Kaza Olduđuna Dair Padiřah İradesi Transkripsiyonu

Atûfetlü Efendim Hazretleri

Devletlü Midhat Paşa Hazretleri'nin Necid taraflarına esbâb-ı mûcibe-i azîmetiyle icrâât ve .... mübeyyin iki kit'a şukka-i mufassalasıyla ol havâlinin ahvâl ve keyfiyât-ı coğrafiyesini hâvî takrîri evrâk-ı müteferri'ası ile (1) berâber manzûr-ı hakâyık-nişver-i cenâb-ı cihânbanî buyurulmak için arz ve takdîm kılındı. .... olunduğu üzere Su'ûd el-Fâsıl ile birlikde ve yedi sekiz binden mütecâviz bir hey'et-i şakiyye ile silâh .... mukâvemet (2) olan Arabânın dûçâr oldukları hezîmet ve izmihlâl halkca ve askerce müstelzim-i hüsn-i te'sîrât olmuş ve Paşa-yı müşârü'n-ileyhin Ahsa ve .... kıt'alarında mesâlih-i .... ve .... ve karagolhâne ve kışla gibi (3) inşâât-ı mühimmeye Su'ûd'un karındaşı Abdullah'ın bir vaz'-ı .... savaşmış olmasından dolayı .... Kâ'im-makâmlığı'ndan azliyle muvakkaten meşâyih-i mahalliyeye tavdi'-i idâreye ve Necid dâhilindeki (4) yerlerin el-Faysal'dan bütün bütün tathîriyle tamâmen taht-ı zâbıtaya alınması ve Vahâbî ulemâsı denilenlerin tardıyla ... ahâlinin tashîh edilmesi ve Ahsâ'nın taraf-ı şarkîde kâ'in Katar nâm mahallin Memâlik-i Mahrûse-i Mülûkâne'ye (5) .... izhâr-ı alâmet-i ... mahall-i mezkûrde müctemi' eşkıyânın def'i ve âsâyis ve emniyetin i'âdesi husûslarına ve ol havâlice istihsâl-i vâridâtın vaz'-ı kâ'idesiyle icrââtına dâ'ir iş'ârât ve teşebbüsâtı (6) îcâbât-ı hâliye ve mevki'yeye müstenid ve mebnî bulunmuş olduğundan ve mezkûr şukkalardan birinin masârifâta müte'allık fıkrasında nefsi .... ve .... ve .... ve Katar kıt'aları birer kazâ i'tibâr olunarak teşekkül (7) etdirilen Ahsâ Sancağı mutasarrıflığının ve me'mûrîn-i mülkiye ve şer'iyesiyle erkân-ı zâbıtasının muhassasât ve ma'âşât-ı senevîsiyle diğer masârifâta teşkilât-ı cedîde ve ... tekâbül ve kifâyeti (8) vâridâtın ilerüde tezâyüd ve terakkîsi sûretleri dahi dermiyân olduğundan emr û fermân-ı isâbet-unvân-ı cenâb-ı cihânbanîye tevâfuk eylediği hâlde tasvîb ve bahş-ı harekât ile müşârün-ileyh cevânibinden tastîr (9) muhassasât ve vâridât-ı muharrere hakkında Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne ma'lûmât i'tâ edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 15 Zilhicce Sene (1)288 (25 Şubat 1872)

Ma‘rûz-ı Çâker-i Kemîneleridir ki;

Resîde-i dest-i tevkir olan işbu tezkire-i sâmiye-i asâfaneleriyle evrâk-ı (1) ma‘rûza manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i mülûkâne buyurulmuş ve bervech-i istîzân (2) tasvîb ve tahsîn-i harekât ile müşârün-iley cevâbnâme tastîr ve istirdâd-ı muhassasât (3) ve vâridât-ı muharrere hakkında nezâret-i müşârün-ileyhe ma‘lûmât i‘tâsı (4) mûte‘allık ve şeref-sudûr buyurulan emr û fermân-ı isâbet-unvân-ı cenâb-ı (5) cihândârî iktizâ-yı celîlinden olarak evrâk-ı mezkûre yine savb-ı (6) sâmi-i sadâret-penâhîlerine i‘âde kılınmış olmağla ol-bâbda emr û fermân (7) hazret-i veliyyü’l-emrindir.

Fî 16 Zilhicce Sene (1)288 (26 Şubat 1872)

Başkanlık Osmanlı Arşivi (B.O.A.) İrade Dahiliye (İ. DH.) 00646

EK-2: Gıda ve Tarım Ürünleri İhraç Potansiyeli

Sektör	Ülkenin Dünyadan İthalatı (milyon dolar) 2018	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (milyon dolar) 2018	Ülkenin Dünyadan İthalatında Türkiye'nin Payı (%) 2018	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı (milyon dolar) 2018	Ülkenin Dünyadan İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%) 2018
Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	70,5	9,53	13,5	504,55	Hollanda 14,9
					Türkiye 13,5
					İtalya 11,1
					Lübnan 10,8
					Almanya 8,1
Bisküvi	68,34	9,18	13,4	1002,61	Türkiye 13,4
					İngiltere 10,9
					Hindistan 9,8
					İtalya 8,5
					ABD 8,4
Yaş meyve sebze	51,33	0,03	0,1	187,72	Hindistan 42,9
					Hollanda 33,6
					Fas 7
					Lübnan 4,5
					Ürdün 3,2
					Türkiye 0,1
Alkollü ve Alkolsüz İçecekler	44,4	3,1	7	192,45	Avusturya 37,2
					Ürdün 14,1
					Türkiye 7
					Hollanda 6,6
					Tayland 4,2
Yumurta	38,5	15,51	40,3	430,25	Türkiye 40,3
					Ukrayna 25,1
					Ürdün 14,8
					Hindistan 7,2
					Belçika 5,8
Yaş meyve sebze	30,24	5,68	18,8	890,12	G. Afrika 40,9
					Türkiye 18,8
					Fas 9,3
					İspanya 8,9
					Pakistan 8,1

Süt ve Süt Ürünleri	29,37	5,57	19	32,35	Belçika 23,3
					Türkiye 19
					Danimarka 12,6
					Fransa 10,9
					Polonya 8,6
Hayvansal Ürünler	25	2,84	11,4	43,38	Malezya 18
					Ürdün 16,6
					Türkiye 11,4
					Lübnan 10,8
					Hollanda 9,1
Soslar ve Müstahzarlar	21,74	0,4	1,8	48,12	ABD 30
					Filipinler 11,8
					İngiltere 8,4
					Lübnan 7,9
					Malezya 6,1
Yaş meyve sebze	21,21	0,51	2,4	142,89	Türkiye 1,8
					Hindistan 23,8
					ABD 13,3
					Fas 12,4
					Tayland 12,4
Hayvansal Ürünler	20,61	2	9,7	19,16	Hollanda 10,9
					Türkiye 2,4
					İngiltere 65,1
					Türkiye 9,7
					Ürdün 9,1
Konserve Meyve Sebze	20,4	1,45	7,1	204,81	Filipinler 4,7
					Fransa 2,4
					ABD 16,1
					İspanya 15,3
					Lübnan 13,1
Hububat	19,98	0,72	3,6	160,26	İtalya 8,5
					Çin 7,4
					Türkiye 7,1
					İngiltere 58,8
					İspanya 13,2
					Hindistan 8,3
					Fransa 4,7

					Türkiye 3,6
Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	19,2	4,4	22,9	446,3	Türkiye 22,9
					Polonya 9,3
					Lübnan 8,1
					Ürdün 7,5
					Almanya 6,8
Bakliyat	17,51	3,95	22,5	343,79	Hindistan 49,3
					Türkiye 22,5
					Kanada 9
					Fas 7,9
					Ukrayna 3,1
Konserve Meyve Sebze	17,18	0,44	2,5	40,15	Hollanda 48,9
					Belçika 16,6
					Fransa 16,1
					ABD 5,6
					Hindistan 5,1
					Türkiye 2,5
Makarna	16,5	1,58	9,6	552,51	Fas 17,3
					Endonezya 11,5
					Fransa 10,3
					Türkiye 9,6
					İtalya 9,4
Sert Kabuklu Meyveler	15,96	1,31	8,2	1183,9	ABD 67,8
					Avustralya 8,8
					Türkiye 8,2
					Şili 5,4
					Singapur 3,9
Yaş meyve sebze	15,93	2,82	17,7	289,86	Hollanda 36,5
					Hindistan 29
					Türkiye 17,7
					Fas 11,3
					Ürdün 2,9

Kaynak : <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/katar/sectorler>, (Erişim Tarihi: 05.05.2019)

EK-3: Katar'da Vergi Göstergeleri

Vergi Göstergeleri	İkamet Eden	Geçici İkamet Eden
Mali Yıl Sonu	Takvim Yılı.	Takvim Yılı
Şirketler		
Gelir Vergisi	Genel Vergi Oranı %10. Petrol ve Gaz sektöründe faaliyet gösteren	Yabancı şirketin Katar'da daimî bir kuruluşu bulunmadıkça
Sermaye Kazançları Üzerinden Alınan Vergi	%10 oranında vergilendirilir. Katar Menkul Kıymetler Borsası'nda	10%
Genel Satış Vergisi	Uygulanmaz	Uygulanmaz
Değer Artış Kazanç Vergisi	Uygulanmaz	Uygulanmaz
Bireysel		
Bireysel Vergi Oranları	Uygulanmaz	Uygulanmaz
Basis of taxation	Uygulanmaz	Uygulanmaz
Stopaj Vergisi		
Temettüler/ Kar Payları	Uygulanmaz	Uygulanmaz
Faiz	Uygulanmaz	7%
Telif Ücretleri	Uygulanmaz	5%
Yönetim Hizmeti Ücreti	Uygulanmaz	Hizmet tamamen ya da kısmen Katar'da gerçekleştirilirse %5
Teknik Ücretler	Uygulanmaz	Hizmet tamamen ya da kısmen Katar'da gerçekleştirilirse %5
Gümrük Vergisi	Standart oran%5'dir. Malların niteliğine bağlı olarak diğer oranlar (%0, %20, %100) uygulanır.	
Kambiyo Kontrolleri	Yok	Yok
Örtülü Sermaye (Sermayesi genellikle hissedarlardan)	Yok	
Transfer Fiyatlandırması	Yok	
Çifte Vergilendirme Anlaşmaları	Yürürlükte 60'ın üzerinde DTT (Double Tax Treatment) var.	
Onaylanmayı Bekleyen Anlaşmalar	28 Adet Bekleyen Anlaşma var	

Kaynak: Price Water House Coopers, **Doing Business in Qatar**, <https://www.pwc.com/ml/en/tax/documents/doing-business-guides/doing-business-guide-qatar.pdf>, (Erişim Tarihi:01.04.2019.)

EK-4: Katar'ın İthalatında Başlıca Ürünler

ÜRÜN	2010	2011	2012	2013	2014
Ürünler	23.239.820,00	22.333.206,00	26.082.481,00	27.037.804,00	30.469.158,00
Makine Mekanik Aletler,nükleer reaktörler,kazanlar;	4.419.558,00	3.388.354,00	3.912.798,00	4.274.096,00	4.725.960,00
Binek Otomobiller	3.202.525,00	2.771.816,00	2.778.269,00	2.608.757,00	3.228.174,00
Telli Telefon Telgraf için elektrikli cihazlar	2.475.414,00	2.343.116,00	3.889.239,00	3.502.277,00	3.874.540,00
Diğer hava taşıtları uzay araçları	1.697.908,00	1.392.658,00	1.642.638,00	1.343.898,00	1.389.914,00
Demir Çelik	988.876,00	988.303,00	1.025.369,00	1.455.248,00	1.806.613,00
Diğer Mobilya Aksamı	587.670,00	635.863,00	775.141,00	805.141,00	823.651,00
Kıymetli Metal kaplamalarından mücevher eşyası	547.260,00	333.944,00	450.894,00	406.505,00	748.507,00
Demir ve Çelik	476.642,00	417.322,00	471.183,00	530.269,00	529.830,00
Plastics and articles thereof	449.865,00	579.567,00	680.135,00	530.026,00	525.811,00
Ships, boats and floating structures	440.091,00	564.055,00	869.904,00	756.513,00	804.575,00
Tıpta kullanılan aletler ve cihazlar	423.555,00	462.670,00	498.526,00	589.879,00	726.139,00
İnorganik ve organik bileşikler	423.183,00	301.526,00	251.214,00	236.045,00	228.219,00
Cevherler	406.861,00	336.097,00	344.247,00	423.414,00	441.261,00
Tuz, Sülfür,sıva malz.	360.379,00	346.469,00	349.557,00	417.694,00	421.356,00
Taş,Alçı,çimento	325.626,00	318.613,00	448.294,00	393.658,00	478.752,00
İlaç kullanımına ait ürünler	290.664,00	793.150,00	514.392,00	616.378,00	497.221,00
Et ve sakatat	283.581,00	316.357,00	395.232,00	377.859,00	423.748,00
Çeşitli kimsiyal ürünler	280.213,00	320.939,00	360.149,00	407.771,00	433.420,00
Süt ürünleri kuş yumurtaları,doğal bal	273.204,00	312.763,00	351.897,00	290.625,00	352.724,00
Uçucu yağlar, parfümeri ve kozmetik	238.473,00	242.684,00	296.502,00	326.852,00	369.477,00
Mineral yakıt ve yağlar	234.429,00	221.775,00	278.785,00	250.540,00	302.694,00
Örme giyim eşyası ve aksesuarlar	218.959,00	243.347,00	287.517,00	328.244,00	364.198,00
Hububat	217.707,00	218.499,00	265.168,00	244.583,00	295.312,00
Bakır	210.176,00	243.267,00	266.280,00	280.112,00	336.594,00
Kauçuk	199.006,00	242.453,00	250.623,00	158.026,00	331.976,00
Ahşap ve ahşap eşyası,odun kömürü	177.525,00	260.177,00	321.447,00	221.220,00	283.340,00
Canlı Hayvanlar	176.825,00	247.994,00	54.846,00	739.962,00	641.646,00
Saatler ve saat türevleri	174.376,00	164.955,00	198.475,00	219.657,00	239.511,00
Yenilebilir Sebzeler	168.565,00	169.960,00	169.287,00	158.985,00	176.557,00
Organik Kimyasallar	159.846,00	143.766,00	128.699,00	195.076,00	165.326,00
Seramik Ürünleri	140.910,00	156.690,00	161.848,00	176.874,00	161.603,00
Aliminyum ve türevleri	139.559,00	168.417,00	184.355,00	212.960,00	241.927,00
Örme giyim eşyası ve aksesuarları	133.941,00	179.255,00	192.579,00	213.290,00	248.237,00
Çeşitli ana metal ürünleri	115.599,00	114.028,00	114.216,00	137.743,00	157.950,00
Tahıl,un,nişasta ve süt müstahzarları;pastacı ürünleri	114.728,00	118.668,00	140.808,00	149.155,00	169.544,00
Sanat eserleri,koleksiyon eşyası ve antikalar	113.430,00	119.630,00	152.883,00	185.937,00	186.896,00
Kağıt ve karton;	113.234,00	92.190,00	129.009,00	147.654,00	239.915,00
Çeşitli yenilebilir hazırlıklar	105.383,00	163.981,00	242.843,00	277.868,00	303.829,00
Ayakkabılar çoraplar ve benzerleri	98.733,00	101.828,00	130.488,00	147.079,00	163.566,00
Cam ve cam eşyası	97.712,00	124.048,00	131.814,00	171.788,00	218.212,00
Yenilebilir meyve ve kuruyemiş;turunçgil kavun	96.762,00	78.019,00	77.714,00	99.460,00	105.868,00
İçecekler ve sirke	95.981,00	100.223,00	123.061,00	140.376,00	150.131,00
Boyalar,pigmentler,renklendiriciler	90.156,00	95.205,00	121.160,00	141.706,00	166.376,00
Sabunlar,organik yüzey aktif maddeleri, yıkama preparatları	85.435,00	111.573,00	148.910,00	119.487,00	186.969,00
Deriden eşya,saraçlık ve koşum takımı, el çantaları	73.473,00	61.466,00	82.075,00	74.949,00	88.786,00
Oyuncaklar,oyunlar ve spor malz	73.184,00	69.212,00	81.026,00	76.182,00	71.889,00

Çatal bıçak takımı kaşık çatal takımı ana metal parçaları	70.750,00	96.419,00	89.329,00	96.364,00	95.065,00
Sebze, meyve kuruyemiş	70.319,00	86.264,00	93.781,00	115.490,00	129.857,00
Hayvansal ve bitkisel katkı ve sıvı yağlar	62.463,00	63.316,00	54.308,00	70.154,00	59.762,00
Çeşitli imalat eşyaları	59.832,00	61.025,00	81.566,00	75.580,00	108.314,00
Diğer hazır tekstil ürünleri	52.749,00	52.115,00	62.339,00	55.945,00	62.460,00
Kakao ve kakaolu ürünler	51.887,00	52.759,00	85.385,00	88.926,00	104.724,00
Tütün ve tütün ürünleri	48.866,00	52.113,00	54.301,00	59.368,00	66.313,00
Kahve çay ve baharatlar	47.003,00	54.760,00	58.746,00	54.344,00	64.704,00
Et,balık veya kabuklu hayvan,yumuşakça ve ya diğer suda yaşayan omurgasız hayvan	46.133,00	58.142,00	70.926,00	78.476,00	75.755,00
Balıklar ve kabuklular yumuşakçalar	44.327,00	50.834,00	65.008,00	54.018,00	53.846,00
Hahılar	42.499,00	41.179,00	73.146,00	85.322,00	91.231,00
Basılı kitaplar,gazeteler,resimler,el yazmaları	40.230,00	19.167,00	26.683,00	51.469,00	26.369,00
Şekerler ve şekerlemeler	30.258,00	139.588,00	96.920,00	92.441,00	178.857,00
Suni-sentetik elyaf	26.854,00	19.189,00	28.026,00	60.600,00	33.388,00
Canlı ağaçlar ve diğer bitkiler	25.417,00	19.284,00	23.492,00	23.786,00	33.387,00
Değirmencilik endüstrisi ürünleri	24.718,00	28.349,00	44.701,00	54.087,00	65.859,00
Gıda endüstrisindeki kalıntı ve atıklar	23.912,00	11.516,00	15.075,00	17.751,00	21.218,00
Demiryolu veya tramvay lokomotifleri vagonlar ve bunların parçaları	23.268,00	18.602,00	29.660,00	17.196,00	21.902,00
Silahlar ve mühimmat bunların aksam ve parçaları	19.202,00	2.372,00	2.648,00	2.122,00	3.079,00
Nikel ve türevleri	18.902,00	21.801,00	33.345,00	34.674,00	39.671,00
Yağlı tohumlar ve meyvalar çeşitli tahıllar ve tohumlar	17.036,00	19.273,00	27.162,00	29.261,00	34.603,00
Albuminoidal maddeler ; modifiye nişastalar yapıştırıcılar	16.576,00	19.576,00	17.378,00	18.560,00	22.287,00
Fotoğrafçılık ve sinema ürünleri	13.042,00	14.746,00	20.743,00	22.485,00	25.163,00
Çinko ve türevleri	12.643,00	14.288,00	15.328,00	12.414,00	10.451,00
Vatka,keçe ve dokunmamışlar özel iplikler	12.125,00	9.939,00	9.499,00	6.430,00	6.217,00
El yapımı tekstil malzemeleri	12.021,00	10.255,00	4.777,00	4.443,00	6.156,00
Başlık ve bunların malzemeleri	11.829,00	16.971,00	23.447,00	21.146,00	25.546,00
Diğer baz metaller,sermet ve bunlardan makaleler	11.425,00	12.074,00	13.188,00	18.389,00	18.573,00
Patlayıcılar,piroteknik ürünler,maçlar,piroforik alaşımlar	10.927,00	9.546,00	15.839,00	36.456,00	11.943,00
Sepetçilik ve hasır işleri malzemeleri	9.065,00	6.328,00	12.496,00	10.805,00	15.086,00
Impregnated, coated, covered or laminated textile fabrics; textile articles of a kind suitable ...	8.470,00	8.912,00	11.035,00	12.459,00	11.476,00
Özel dokuma kumaşlar tepeli tekstil kumaşları dantel hahılar	7.015,00	8.170,00	7.767,00	8.998,00	13.479,00
Pamuk	6.929,00	10.135,00	12.877,00	13.174,00	31.420,00
Gübreler	6.410,00	5.547,00	6.960,00	8.047,00	5.127,00
Örme veya tığ işi kumaşlar	5.940,00	6.318,00	8.566,00	14.973,00	11.515,00
Kalay ve kalay eşyaları	5.525,00	5.213,00	6.354,00	7.110,00	10.349,00
Müzik enstrümanları	4.599,00	3.408,00	5.010,00	7.377,00	6.802,00
Reçineler ve diğer bitkisel özler	3.815,00	6.498,00	14.901,00	14.641,00	11.484,00
Mantar ve mantardan eşya	3.348,00	3.326,00	3.328,00	2.147,00	4.325,00
İpek	2.207,00	4.439,00	1.832,00	1.688,00	1.200,00
Tüyler ve tüylerden yapılmış ürünler	2.205,00	1.933,00	2.456,00	3.614,00	4.910,00
Diğer bitkisel tekstil elyafları,kağıt ipliği	2.153,00	2.160,00	2.186,00	1.262,00	1.167,00
Kurşun ve türevleri	1.966,00	2.326,00	2.052,00	3.106,00	2.813,00
Yün,ince veya kaba hayvan kılı	1.675,00	597,00	761,00	3.161,00	3.588,00
Ham deriler ve postlar	1.544,00	1.256,00	1.019,00	1.421,00	1.545,00

Kürkler ve yapay kürk	922,00	908,00	1.723,00	1.285,00	2.082,00
Şemsiyeler,bastonlar,kırbaçlar(binicilik)	880,00	2.117,00	495,00	1.153,00	2.777,00
Odun ve ya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları	328,00	1.066,00	710,00	286,00	506,00
Başka yerde belirtilmeyen hayvansal kökenli ürünler	260,00	135,00	601,00	666,00	1.206,00
Başka yerde belirtilmeyen sebze ürünleri	170,00	68,00	1.114,00	916,00	856,00
Başka yerde belirtilmeyen emtialar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Kaynak: Trade Map,

https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c634%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1, (Erişim Tarihi:06.05.2019.)

EK-5: Türkiye'nin Katar'a ihracatında Başlıca Ürünler

ÜRÜN	2011	2012	2013	2014	2015
Tüm Ürünler	188.138,00	257.329,00	244.077,00	344.713,00	423.097,00
Binek Otomobiller	6.737,00	6.220,00	2.007,00	3.412,00	16.071,00
Makine Mekanik Aletler, nükleer reaktörler, kazanlar	17.775,00	23.512,00	28.309,00	40.491,00	53.957,00
Demir ve Çelik	12.173,00	40.100,00	5.636,00	3.347,00	3.600,00
Örme giyim eşyası ve aksesuarları	1.668,00	3.666,00	4.317,00	5.104,00	6.948,00
Telli Telefon Telgraf için elektrikli cihazlar	46.860,00	55.137,00	39.865,00	50.898,00	74.240,00
Kıymetli metaller ve kaplamalarından mücevher eşyası	280	775	1.474,00	899	2.113,00
Demir çelik	16.719,00	17.135,00	19.029,00	19.563,00	41.916,00
Örme giyim eşyası ve aksesuarlar	3.368,00	3.955,00	6.247,00	8.834,00	12.959,00
Plastik ve türevleri	5.459,00	7.708,00	10.687,00	13.770,00	16.911,00
Mineral yakıt ve yağlar	8.792,00	10.528,00	10.940,00	15.363,00	17.463,00
Yenilebilir meyve ve kuruyemiş;turunçgil kavun	419	1.052,00	1.430,00	1.250,00	1.878,00
Diğer Mobilya Aksamı	13.173,00	15.807,00	24.262,00	29.701,00	41.109,00
Alüminyum ve türevleri	1.881,00	3.029,00	2.184,00	1.956,00	3.671,00
Kauçuk	6.673,00	5.734,00	4.097,00	6.073,00	5.041,00
Tuz, Sülfür, sıva malz.	330	488	526	1.209,00	616
Hahırlar	7.223,00	9.017,00	8.537,00	11.931,00	12.350,00
Diğer hazır tekstil ürünleri	564	1.020,00	746	1.876,00	2.633,00
Sebze ve kuruyemiş	534	680	792	971	1.234,00
İnorganik ve organik bileşikler	62	37	9	0	26
Pamuk	1	12	11	41	47
Bakır ve türevleri	2.360,00	1.067,00	2.009,00	1.575,00	14.701,00
Tahıl, un, nişasta ve süt müstahzarları; pastacı ürünler	1.110,00	2.281,00	2.761,00	2.911,00	3.416,00
Kağıt ve Karton	746	203	311	666	1.416,00
El yapımı tekstil malzemeleri	312	503	1.045,00	1.143,00	941
Örme veya tığ işi kumaşlar	13	55	22	58	120
Suni sentetik elyaf	36	69	147	207	214
Taş, alçı çimento	5.384,00	6.419,00	17.228,00	10.691,00	13.921,00
Değirmencilik endüstrisi ürünleri	28	40	136	21	37
İlaç kullanma ürünleri	83	111	380	738	184
Yenilebilir Sebzeler	609	652	387	808	859
Seramik Ürünler	2.765,00	2.150,00	3.410,00	3.026,00	4.952,00
Tütün ve tütün ürünleri	30	3.045,00	2.942,00	2.697,00	2.394,00

Hayvansal ve bitkisel katkı ve sıvı yağlar	869	1.107,00	2.352,00	3.976,00	2.578,00
Cam ve cam eşyası	1.044,00	1.204,00	1.309,00	1.663,00	3.185,00
Çeşitli ana metal ürünler	1.470,00	1.226,00	1.678,00	2.668,00	2.732,00
Ships, boats and floating structures	184	4.717,00	7.028,00	52.870,00	2.928,00
Diğer hava taşıtları uzay araçlar	16	1.963,00	0	11	10.358,00
Çeşitli imalat eşyaları	245	845	828	1.366,00	1.399,00
Ayakkabılar çoraplar ve benzerleri	137	329	627	830	1.365,00
Balıklar ve kabuklular yumuşakçalar	94	205	339	747	1.100,00
Tıpta cerrahide dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	795	477	1.033,00	1.460,00	1.926,00
Ahşap ve ahşap eşyası, odun kömür	3.158,00	1.543,00	1.597,00	2.765,00	5.280,00
Sabunlar, organik yüzey aktif maddeleri, yıkama preparatlar	246	372	346	414	442
Vatka, keçe ve dokunmamışlar özel iplikler	119	246	233	235	273
Boyalar, pigmentler, renklendiriciler	189	393	751	919	1.670,00
Uçucu yağlar, parfümeri ve kozmetik	378	427	585	661	732
Doğal bal, kuş yumurtası	3.044,00	2.988,00	3.969,00	4.148,00	5.440,00
Çeşitli yenilebilir hazırlıklar	1.707,00	1.911,00	1.999,00	3.000,00	3.177,00
Çeşitli kimyasal ürünler	1.767,00	2.000,00	873	2.462,00	596
Organik kimyasallar	31	0	56	45	60
Kakao ve kakao ürünleri	1.825,00	2.402,00	3.260,00	4.009,00	4.787,00
Şeker ve şekerlemeler	1.262,00	1.600,00	2.141,00	2.570,00	2.611,00
Et ve sakatat	51	309	1.884,00	2.468,00	1.812,00
Özel dokuma kumaşlar tepeli tekstil kumaşları dantel halılar	168	906	277	636	763
İçecekler ve sirke	843	1.588,00	1.310,00	1.571,00	1.494,00
Yağlı tohumlar ve meyve, çeşitli tahıllar ve tohumla	42	59	30	75	68
Deriden eşya, saraçlık ve koşum takımı, el çantaları	97	126	200	113	173
Impregnated, coated, covered or laminated textile fabrics; textile articles of a kind suitable ...	53	85	17	137	475
Başka yerde belirtilmeyen emtialar	749	805	908	1.069,00	821
Silahlar ve mühimmat bunların aksam ve parçaları	109	34	2.509,00	5.938,00	91
Gübreler	22	0	0	76	131
Çatal bıçak takımı kaşık çatal takımı ana metal parçalar	403	436	1.022,00	825	790
Gıda endüstrisindeki kalıntı ve atıkla	0	8	33	14	37
Ham deriler ve postlar	18	24	13	6	48

Albuminoidal maddeler; modifiye nişastalar yapıştırıcılar	45	80	120	127	111
Kahve çay ve baharatlar	20	25	27	100	154
Kürkler ve yapay kürk	0	2	0	4	0
ün, ince veya kaba hayvan kılı	0	0	48	1	39
Oyuncaklar, oyunlar ve spor malzeme	514	93	199	48	88
Et balık kabuklu hayvan yumuşakça ya da diğer suda yaşayan omurgasız hayvan	392	918	1.351,00	2.073,00	1.079,00
Hububat	24	122	59	34	3
Basılı kitaplar, gazeteler, resimler, el yazmaları	1.627,00	3.254,00	1.009,00	81	3.320,00
Canlı ağaçlar ve diğer bitkiler	0	5	0	472	144
Demiryolu veya tramvay lokomotifleri vagonlar ve bunların parçaları	84	2	12	7	41
Nikel ve türevleri	5	15	29	7	16
Başka yerde belirtilmeyen hayvansal kökenli ürünler	0	0	0	0	0
Canlı Hayvanlar	0	126	0	459	0
Saatler ve saat türevleri	57	29	29	15	68
Diğer bitkisel tekstil elyafları, kağıt ipliği	0	6	25	35	0
Başlık ve bunların malzemeleri	24	46	40	122	494
Odu ve ya diğer lifli selülozik maddelerin hamurlar	0	0	0	0	0
Diğer baz metaller, sermet ve bunlardan makaleler	0	0	2	4	0
Kurşun ve türevler	0	0	0	0	1
Sanat eserleri, koleksiyon eşyası ve antikalar	7	50	0	27	4
Patlayıcılar, piroteknik ürünler, maçlar, piroforik alaşımlar	5	13	2	0	23
Reçineler diğer bitkisel özler	2	0	0	0	0
Çinko ve türevleri	1	0	22	42	85
Fotoğrafçılık sinema ürünleri	10	0	0	0	0
Müzik enstrümanları	10	0	5	16	12
Şemsiyeler, bastonlar, kırbaçlar (binicilik	0	0	0	0	4
Tüyler ve tüylerden yapılmış ürünler	0	1	0	3	97
İpek	5	0	0	5	0
Sepetçilik ve hasır işleri malzemeleri	0	0	0	1	0
Mantar ve mantardan eşya	0	0	8	52	31

Kaynak : Trade map,

https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx?nvpm=1%7c792%7c%7c634%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1, (Erişim tarihi: 05.05.2019.)

EK-6: Türkiye'nin Katar'dan ithalatında başlıca ürünler

	Türkiye'nin Katar'dan İthalatı				
	2011	2012	2013	2014	2015
Ürünler	481.018,00	466.499,00	373.923,00	394.552,00	360.978,00
İnorganik ve organik bileşikler	0	0	3.042,00	499	1.803,00
Cevherler	593	551	477	454	655
Telli Telefon Telgraf için elektrikli cihazlar	59	322	30	251	71
Makine Mekanik Aletler,nükleer reaktörler,kazanlar;	106	122	19	324	357
Kıymetli Metal kaplamalarından mücevher eşyası...	26	56	11	4	296
Başka yerde belirtilmeyen hayvansal kökenli ürünler	125	0	0	418	1.197,00
Ham deriler ve postla	234	1.141,00	2.694,00	3.566,00	3.011,00
Demir ve Çelik yarı mamuller	27.077,00	0	0	61	0
Çeşitli Kimyasal Ürünler	304	5.444,00	1.353,00	5.770,00	937
Azotlu heterosiklik bileşenleri	17.476,00	20.429,00	17.558,00	20.483,00	13.086,00
Mineral yakıt ve yağlar	40.648,00	0	0	6.253,00	9.602,00
Etilen polimerleri	80.775,00	137.461,00	131.270,00	116.869,00	135.364,00
İşlenmemiş Alüminyum ve türevleri	312.832,00	300.047,00	217.110,00	238.311,00	193.235,00
Başka yerde belirtilmeyen emtialar	0	54	218	310	137
Oyuncaklar,oyunlar ve spor malz	0	0	0	0	2
Çeşitli imalat eşyalar	1	1	0	1	1
Saatler ve saat türevleri	2	8	0	0	0
Başka yerde belirtilmeyen sebze ürünleri	35	0	0	0	0

Hayvansal ve bitkisel katkı ve sıvı yağlar	34	0	0	0	0
...					
Balıklar ve kabuklular yumuşakçalar	0	3	0	70	453
Süt ürünleri kuş yumurtaları,doğal bal	0	0	0	0	0
Çeşitli yenilebilir hazırlıklar	1	0	0	0	18
İçecekler ve sirke	0	0	0	4	0
Kakao ve Kakao ürünleri	21	0	0	0	8
Tahıl,un,nişasta ve süt müstahzarları;pastacı ürünleri	43	0	0	0	0
Tuz, Sülfür,sıva malz.	0	14	0	0	9
Gübreler	0	0	0	0	0
Boyalar,pigmentler,renklendiriciler	0	0	0	24	0
Albuminoidal maddeler ; modifiye nişastalar yapıştırıcıla	0	0	0	1	0
Fotoğrafçılık ve sinema ürünleri	0	0	0	0	1
Pamuk	0	0	0	0	1
Suni sentetik elyaf	0	0	0	0	0
Vatka,keçe ve dokunmamışlar özel iplikler	0	20	0	0	0
Özel dokuma kumaşlar tepeli tekstil kumaşları dantel halıla	0	2	0	0	0
Impregnated, coated, covered or laminated textile fabrics; textile articles of a kind suitable	0	0	0	0	0
Örme veya tığ işi kumaşlar	0	0	0	0	0
Ayakkabılar çoraplar ve benzerleri	0	22	0	0	0

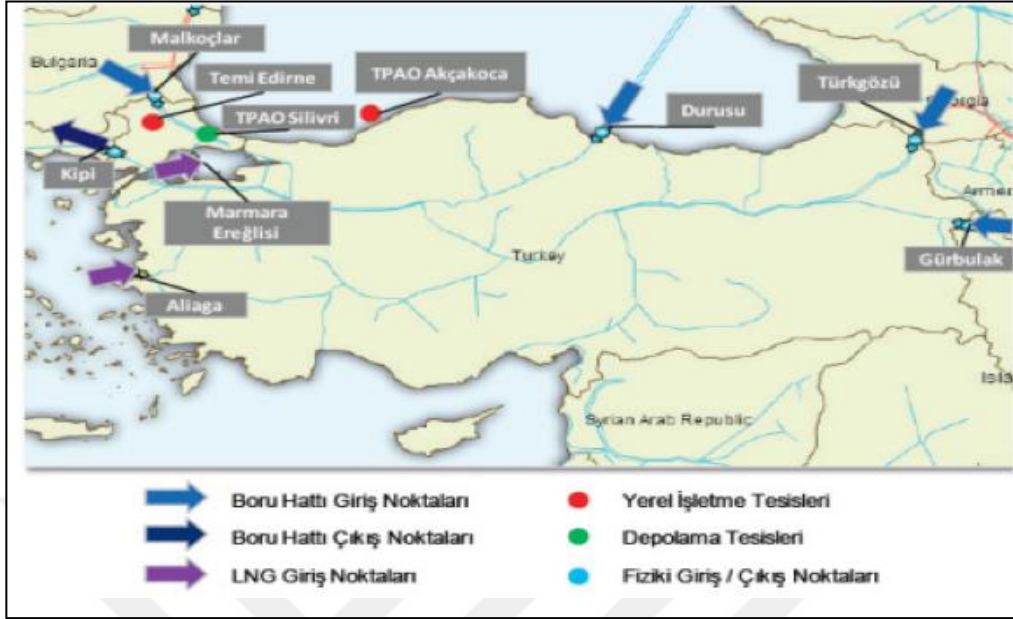
Başlık ve bunların malzemeleri	5	0	0	1	0
Cam ve cam eşyası	0	1	2	0	2
Çatal bıçak takımı kaşık çatal takımı ana metal parçaları	12	0	0	0	0
Çeşitli ana metal ürünleri	7	69	0	0	0
Seramik ürünleri	0	0	1	0	3
Hallılar	1	3	45	357	199
El yapımı tekstil malzemeler	1	5	0	27	0
İlaç kullanımına ait ürünler	0	0	0	0	0
Sepetçilik ve hasır işleri malzemeleri	0	0	0	0	0
Ahşap ve ahşap eşyası,odun kömürü	6	0	0	0	0
Kağıt ve karton	15	11	15	29	4
Deriden eşya,saraçlık ve koşum takımı, el çantaları	1	0	2	4	0
Basılı kitaplar,gazeteler,resimler,el yazmaları	110	10	16	36	19
Örme giyim eşyası ve aksesuarla	1	1	6	8	9
Sabunlar,organik yüzey aktif maddeleri, yıkama preparatları	0	0	4	0	0
Silahlar mühimmat bunların aksam ve parçaları	0	0	0	0	0
Uçucu yağlar parfümeri kozmetik	0	0	2	0	0
Taş,alçı,çimento	0	0	0	3	0
Demir Çelik	11	56	2	317	36
Diğer hazır tekstil ürünleri	0	2	1	4	12

Sanat eserleri,koleksiyon eşyası ve antikalar	69	0	0	0	0
Tıpta cerrahide dişçilikte veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	115	238	7	10	14
Örme giyim eşyası aksesuarları	3	0	0	13	3
Mobilya aksamı	11	2	16	4	272
Şeker şekerlemeler	27	8	0	0	0
Sebze meyve ve kuruyemiş	15	0	0	35	20
Binek Otomobiller	210	353	4	12	6
Tütün ve tütün ürünleri	0	0	0	0	128
Bakır	1	6	19	1	5
Kauçuk	4	35	0	15	1

Kaynak : Trade Map,

https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx?nvpm=1%7c792%7c%7c634%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1, (Erişim Tarihi: 07.04.2019)

EK-7: Türkiye Doğalgaz Boru Hattı Harita

Kaynak : BOTAŞ <http://www.epdk.org.tr/Detay/Icerik/3-0-94/dogal-gazyillik-sektor-raporu>,
(Erişim Tarihi:04.05.2019.)

SONUÇ

Katar küçük bir ülke olmasına rağmen enerji kaynakları ve ekonomisi ile ön plana çıkmaktadır.

Tezin ilk bölümünde Katar'ın kısa tarihsel geçmişi, siyaseti, coğrafi konumu, nüfusu, demografik yapısı konusunda okuyucunun bilgilendirilmesi amaçlanmıştır. İkinci bölümde Katarın ekonomisine, makro ve mikro ekonomik göstergelerine, dış ticaretine bakılmaya çalışılmıştır. Üçüncü ve son bölümde Türkiye Basra Körfezi Ülkeleri ve Katar arasındaki dış ticareti değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada Katar'ın finansal olarak büyük bir güce sahip olduğu görülmektedir. Doğalgaz rezervlerini çeşitlendirerek LNG ihracatında dünyada ilk sırada gelmektedir. GSYH ve Kişi Başına Düşen milli gelir sıralamasında dünyada ilk sıralarda gelmektedir. Yüzölçümü ve nüfusuna göre ekonomik gücü oldukça fazladır. Katar'ın dünyadaki ve bölgedeki nüfusunun dayanağı enerji ve ekonomi olmaktadır.2022 FIFA Dünya Kupasının Katar'da yapılacak olması inşaat ve turizme yapılan yatırımları artırarak ekonomik canlılığı artırmıştır.

Katar mutlak monarşi ile yönetilmektedir. Her ne kadar bazı demokratik yönlerinin olduğu iddia edilse de rejim Katar Emiri Şeyh Tamimin elindedir.

Katar uluslararası medya kuruluşu olan El Cezire sayesinde herhangi uluslararası bir problemde kendi lehine yayın yapabilmektedir.

Katar'ın bu olumlu özelliklerinin yanında tarımsal alandaki yoksunluğu temel malları bile ithal eder duruma getirmektedir. Ayrıca tek kara komşusu Suudi Arabistan'la yaşanan çıkar çatışması hem diplomatik hem ticari krize götürmektedir. Katar'ın bir diğer önemle vurgulanması gereken konusu büyük ülkelerin askeri üslerinin olmasıdır. Bu durum enerji kaynaklarını koruyabilme konusunda kendi kendine yetersizliğini göstermektedir.

Katar'ın Türkiye olan ticaret hacmi son 5 yılda 3 kat artmış olsa da yeterli değildir. Türkiye'nin önemli bir doğalgaz talebi vardır Bu talebin büyük bir kısmını Rusya'dan diğer kısmını İran'dan ve Azerbaycan'dan karşılamaktadır. Son dönemde siyasi irade beyanlarının ve iki ülke arası diyalogun arttığı görülse de doğalgaz ihracatında Katar'la

olan ticaretimiz yetersizdir. LNG'nin Türkiye üstünden Avrupa'ya taşınması konusunda ki görüşmeler şimdilik askıya alınmış olsa da Katar'la yapılabilecek en doğru diyalogdur.

KAYNAKÇA

I.Kitaplar

Owen, Roger. **State, Power and Politics in the Making of the Modern Middle East**, London: Routledge Yayınları, 2000.

S.Etheredge, Laura. **Middle East Region in Transition Persian Gulf States: Kuwait Qatar, Bahrain, Oman, and the United Arab Emirates**, New York: Britannica Educational Yayınları, 2011.

ARI, Tayyar **Geçmişten Günümüze Orta Doğu Siyaset, Savaş ve Diplomasi**, Bursa: MKM Yayınları 2008

Crystal, Jill. **Oil and Politics in The Gulf:Rulers and Merchants in Kuwait and Qatar**,Alabama: Cambridge Publications, 2011.

Tabakoğu, Ahmet **İktisat Tarihi**, İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2005.

Kurşun, Zekeriya. **Basra Körfezi'nde Osmanlı- İngiliz Çekişmesi Katar'da Osmanlılar (1871-1916)**,Ankara: TTK Yayınları, 2014.

Kurşun, Zekeriya . Katar Maddesi, **Diyanet İslam Ansiklopedisi**, Cilt 2002.

Yerasimos, Stefanos. **Milliyetler ve Sınırlar, Balkanlar, Kafkasya, ve Orta-Doğu**, İstanbul: İletişim Yayınları, 1994.

ARI, Tayyar **2000'li yıllarda Basra Körfezinde Güç Dengesi**, 4. Basım, İstanbul: Alfa Yayınları, 1999.

J.Fromherz, Allen. **Qatar A Modern History**, Washington: Georgetown Üniversitesi Yayınları, 2012.

Genç, Hamdi Sayım, Ferhat. **Ortadoğu ve Kuzey Afrika Ülkelerinin Ekonomik Yapısı**, Bursa: MKM Yayıncılık, 2011.

Çomak, Hasret. **İki Kutuplu Sistem Sonrası Ortadoğu ve Arap Baharı**, 2014.

Anscombe,F. **The Ottoman Gulf: The Creation of Kuwait, Saudi Arabia and Qatar**, New York: Columbia University Yayınları, 1997.

Gremm,Julia Barth, Julia G.Stock, Wolfgang. **Transitioning Towards a Knowledge Society Qatar as a Case Study**, Duseeldorf,:Springer Yayınları, 2018.

Etheredge, Laura S. **Persian Gulf States Kuwait, Qatar, Bahrain, Oman and UAE, Middle East Geography**, Britannica Educational Yayınları, 2011.

Eğilmez, Mahfi Kumcu Ercan, **Ekonomi Politikası Teori ve Türkiye Uygulaması**, OM Yayınevi 2002.

Stevenson, Lois. **Private Sector and Enterprise Development Fostering Growth in the Middle East and North Africa**, Massachusetts:Edward Elgar Yayıncılık, 2010.

Gürbüz,Aysun “Avrupa birliğinin Doğal Gaz Arz Güvenliği ve Belli Başlı Tedarikçileriyle İlişkileri”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Doktora Tezi**, Ankara, 2018.

Ahmed Al Asshker, **The Islamic Business Enterprise**, London: Crom Helm 1987.

II. Diğer Kaynaklar

Mahfi Eğilmez, “Enflasyon Düştü mü?”. **Kendime Yazılar**,
<http://www.mahfiegilmez.com/2019/03/enflasyon-dustu-mu.html>, (20.05.2019)

Qatar Belediyesi Kentsel Planlama Bakanlığı Resmi Sitesi,
<http://www.baladiya.gov.qa/cui/view.dox?id=585&siteID=2>, (20.05.2019)

Britannica Ansiklopedisi,
<https://www.britannica.com/place/Qatar#ref256424,%20%20i>, (20.05.2019)

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu Raporu, <https://www.deik.org.tr/uploads/katar-ulke-bulteni-ekim-2017.pdf>, (20.05.2019)

BBC News, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-40163636> , (20.05.2019)

İslam İşbirliği Teşkilatı İslam Ülkeleri İstatistik, Ekonomik, Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi, http://www.sesric.org/cif.php?c_code=43, (20.05.2019)

Enerji Tabi Kaynaklar Raporu 2017,

<https://www.enerji.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FEnerji%20ve%20Tabii%20Kaynaklar%20G%C3%B6r%C3%BCn%C3%BCm%C3%BC%2FSay%2015.pdf>, (20.05.2019)

The World Factbook Central Intelligence Agency,
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/qa.html>,
(20.05.2019)

Energy Information Administration Analysis Raporu,
<https://www.eia.gov/beta/international/country.php?iso=QAT>, (20.05.2019)

Milliyet Gazetesi, ‘‘Merkez Bankası Katar’da’’<http://uzmanpara.milliyet.com.tr/haber-detay/gundem2/merkez-bankasi-katara-acildi/68000/68535/>, (20.05.2019)

‘‘BP Statistical Review of World Energy’’. 26. ‘‘World’s LNG Liquefaction Plants and Regasification Terminals’’, Global LNG Info, <http://www.globallnginfo.com/world%20lng%20plants%20&%20terminals.pdf> World Bank Data, <https://data.worldbank.org/>, (20.05.2019)

Diriöz, Ali Oğuz, **Katar’ın çok yönlü dış politikası**, Ortadoğu Analiz, Mart 2009 Cilt 1 –Sayı 3.

International Labour Organization, <https://www.ilo.org/ilostatcp/CPDesktop/?list=true&lang=en&country=QAT.>, (20.05.2019)

Trade Map, <https://www.trademap.org/Index.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1>, (20.05.2019)

Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/katar/sektorler/genel-sektorel-bilgiler.>, (20.05.2019)

Gulf Times News, <http://www.gulf-times.com/story/584379/Construction-manufacturing-to-drive-Qatar-snon-hy.>, (20.05.2019)

Katar Peninsula Gazetesi, <https://www.thepeninsulaqatar.com/article/22/03/2018/UDC-to-invest-QR2.5-billion-to-develop-new-island.>, (20.05.2019)

Katar Borsası Resmi İnternet Sitesi, <https://www.qe.com.qa/about-qse>, (20.05.2019)

Basra’da Katar Açmazı, Journal of International Relations and Diplomacy, Cilt 1, Sayı 1, Ekim 2018, s 75-91., (20.05.2019)

PWC Vergi Denetim Şirketi Raporu,

<https://www.pwc.com/m1/en/tax/documents/doing-business-guides/doing-business-guide-qatar.pdf>, (20.05.2019)

Katar Kalkınma Bankası Raporu,

<https://www.qdb.qa/en/Documents/GEM%20Qatar%202016%20Report%20EN.pdf>,
(20.05.2019)

